

Enerģētikas nozares jaunumu apskats, diskusijas, analīze

Godātais lasītāj!

Ir svarīgi runāt par visiem enerģijas iegūšanas veidiem pat tad, ja kāds no tiem šobrīd vairāk iespējams teorētiski nekā praktiski. Tālā pagātnē mūsu senči iztika bez uguns, ēda jēlu gaļu un, protams, izdzīvoja. Tomēr pagāja laiks un tika secināts, ka ar uguni dzīvot tomēr ir labāk. Par kodolenerģētiku, līdzīgi kā par atjaunojamajiem energoresursiem, ir daudz aizspriedumu. Tomēr šī nozare slēpj milzīgas iespējas. Turklāt tehnoloģiju attīstību atomenerģētikā var salīdzināt ar mobilo tālrunu tehnoloģiju attīstību – tas, kas bija aktuāli pirms pieciem gadiem, šodien jau ir vēsture.

Eiropā kodolenerģētikā pēc ilga noliegšanas perioda šobrīd notiek renesanse. Vairākas valstis jau īsteno konkrētus plānus kodolenerģētikas attīstīšanai un daudzas šādus plānus vēl kaļ. Somijā tiek būvēts jauns un moderns kodolreaktors Olkiluoto. Zviedrijā ir pārdomājusi plānus drīzumā slēgt esošās kodolspēkstacijas un centīgi turpina to ekspluatāciju. Polija atgriežas pie kādreiz neīstenotiem plāniem par AES būvēšanu.

Tuvākos kaimiņos arī notiek rosība. Krievija plāno būvēt AES Kaļiņigrādā. Igaunija plāno būvēt AES kopā ar Somiju, kurai ir ļoti laba pieredze kodolenerģētikā. Arī Baltkrievija neslēpj

savu vēlēšanos būvēt kodolspēkstaciju. Visbeidzot, arī Lietuva negatavojas savas zināšanas un pieredzi Iļģalinā norakstīt un agrāk vai vēlāk būvēs AES Visaginā.

Uz šī fona Latvija izskatās kā baltais plankums. Kāpēc visapkārt plāno kodolenerģētikas attīstību? Vai tiešām visās šajās valstīs katastrofāli pietrūkst elektrības? Elektroenerģija ir prece, ko var labi pārdot un salīdzinoši viegli transportēt. Tam, kā iespēja saražot pietiekami daudz elektrības pārdošanai maina nācīgas domāšanu, ir labs piemērs – Norvēģija.

Tāpēc Latvijā nesen izveidotā Kodolenerģijas kompetences centra mērķis ir neforsētā veidā sniegt sabiedrībai informāciju par kodolenerģētikas plusiem un mīnusiem, par iespējām un šķēršļiem to kādreiz pielietot mūsu valstī. Lēmums par atomstacijas būvniecību 2010.gadā mums nav jāpieņem rīt no rīta. Taču domāt par šādu iespēju gan ir jāsāk. Tehnoloģiju attīstība un patēriņa prognozes rāda, ka trūkstošās jaudas sedzoša AES Latvijā varētu būt nepieciešama ap 2025. līdz 2030.gadu un sagatavošanās laiks ir ilgs. No lēmuma par AES būvniecību līdz tās darba uzsākšanai var paiet 8 – 10 gadi.

Juris Ekmanis,
Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents

2 Nozares jaunumi

3 Enerģētikas tirgus apskats

Pie AS „Latvenergo” atgriežas gandrīz 10% Enefit klientu

4 Numura diskusija

Uz vienotu tirgu – ar Briseles atbalstu

6 Numura intervija

Ekonomikas ministrs: Drošība, bāzes jaudas un vietējie resursi – prioritātes Latvijas enerģētikā

8 Numura tēma

Globālā krīze nemazina pieprasījumu pēc elektroenerģijas iekārtām

9 Numura aktualitāte

Maksu par elektrību uzņēmumiem šogad nepalielinās

Izdevējs: AS „Latvenergo”
energoforums@latvenergo.lv
Izmantoti Leta foto materiāli

10 Enerģētika un vide

Kopenhāģenas konference – jauns izaicinājums arī enerģētikas nozarei

11 Atomenerģija

Drošība atomstacijās – pirmajā vietā

12 Jaunie projekti

**Kurzemes loka izbūve varētu sākties pēc gada
Latvenergo būvēs biomasas staciju Tukumā**

13 Notikums

**Moderna dispečervadības sistēma
ļaus ātrāk novērst bojājumus elektrotīklā**

14 Atjaunojamie energoresursi

Saules enerģijai noteiktais valsts atbalsts – nesamērīgi augsts

15 Enerģētika pasaules medijos

16 Sociālā atbildība

Latvija, Baltija, Brisele

Latvenergo nākamgad nepaaugstinās elektroenerģijas tarifus

AS „Latvenergo” pieejamā informācija nekādā veidā neliecina, ka nākamgad varētu tikt samazināti elektroenerģijas tarifi. „Saisībā ar to, ka šā gada nogalē darbu beigs Baltijas apgādei būtisks enerģijas avots – Ignalīnas atomelektrostacija, būs ļoti labi, ja varēsīm noturēt cenas līdzšinējā līmenī, jo trūkstošās jaudas nāksies aizvietot ar citiem avotiem,” aģentūrai LETA norādīja AS „Latvenergo” Ārējās komunikācijas daļas vadītājs Andris Siksnis. *Latvenergo* norāda, ka darīs visu iespējamo, lai 2010.gadā nebūtu jāpaaugstina elektrības cenas mājsaimniecībām. Tāpat *Latvenergo* uzsver, ka visa uzņēmuma gūtā peļņa 100% apmērā tiek ieskaitīta valsts budžetā.

LZA prezidents: Latvijai jau tagad jā sāk domāt par atomenerģijas ražošanu

Domājot par Latvijas enerģētikas attīstību tuvāko 20 gadu perspektīvā, Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents Juris Ekmanis rosina jau šodien sākt izvērtēt iespējas atomelektrostācijas būvniecībai valstī, vēršot uzmanību uz augošo pieprasījumu pēc enerģijas resursiem, ko nespētu apmierināt arī alternatīvo enerģijas resursu izmantošana. Kā akcentē Ekmanis, zinātniski tehniskās prognozes liecina, ka aptuveni ap 2025.-2030.gadu Ziemeļeiropa piedzīvos lielu elektroenerģijas deficītu, ko radīs enerģiju izmantojošo iekārtu jaudas palielināšanās un veco enerģijas ieguves staciju ekspluatācijas pārtraukšana. Viņš uzskata – ja Latvija arī vēlas sākt atomenerģijas ražošanu, pat tad, ja valsts šobrīd nevar atļauties šādas stacijas būvniecību, politiskā līmenī šāds mērķis ir jāpaziņo.

Krievija oficiāli noraida ES Enerģētikas hartu

Krievijas premjerministrs Vladimirs Putins 6.augustā oficiāli noraidīja Eiropas Savienības Enerģētikas hartu, kuras mērķis ir integrēt bijušā padomju bloka enerģētikas sektoru. „Premjerministrs Vladimirs Putins parakstījis rīkojumu, ka Krievija nedomā kļūt par Enerģētikas hartas locekli,” teikts valdības paziņojumā. Rīkojuma iniciators ir Enerģētikas ministrija, un tas saskaņots ar Ārlietu ministriju un citām valsts iestādēm. Enerģētikas harta tika pieņemta 1991.gadā un pēc tam 1994.gadā parakstīta Lisabonā. To ir parakstījušas 49 valstis, un hartas mērķis integrēt Rietumeiropas un Austrumeiropas enerģētikas sistēmas. Krievija ir atteikusies ratificēt Eiropas Enerģētikas hartu, apgalvojot, ka tā nenodrošina energoražotāju, pircēju un tranzīta valstu interešu līdzsvaru.

Uzsver jaunu gāzes piegādes maršrutu nepieciešamību

ES enerģētikas komisāra Andra Piebalga un *Nord Stream* izpilddirektora Matiasa Varninga tikšanās laikā atkārtoti uzsvēra *Nord Stream* gāzes vada nozīmi ES enerģijas drošības nodrošināšanai. Kā aģentūru LETA informēja *Nord Stream* padomnieks Baltijas valstīs Romāns Baumanis, pēdējo mēnešu laikā ir notikusi ievērojama *Nord Stream* projekta virzība, un līdz šā gada beigām būs saņemtas nepieciešamās atļaujas no piecām Baltijas jūras valstīm un gāzes vada būvniecību varēs uzsākt nākamā gada sākumā. Varnings izteica gandarījumu par nesen parakstīto starptautisko starpvalstu vienošanos, kas veicinās *Nabucco* projekta attīstību. *Nord Stream* un Piebalgs vienojās, ka Eiropai ir nepieciešami jauni enerģētikas piegādes avoti, jo īpaši dabasgāzes.

Lietuvos enerģija pusgadu noslēdz ar zaudējumiem

Lietuvos enerģētikas kompānija *Lietuvos enerģija* šā gada pirmajos sešos mēnešos strādāja ar 26,4 miljonu litu (5,4 miljonu latu) tīrājiem zaudējumiem, salīdzinot ar 50,7 miljonu litu (10,3 miljonu latu) tīro peļņu pagājušā gada attiecīgajā laika periodā, teikts uzņēmuma paziņojumā. Tajā pašā laikā kompānijas pirmsnodokļu zaudējumi veidoja 31,3 miljonus litu (6,4 miljonus latu). Savukārt *Lietuvos enerģija* apgrozījums pirmajā pusgadā palielinājās līdz 827,4 miljoniem litu (168,8 miljoniem latu), salīdzinot ar 677,1 miljonu litu (138,1 miljonu latu) attiecīgajā laika periodā pirms gada.

Lietuva grib savu pazemes gāzes krātuvi

No viena gāzes piegādātāja Eiropā visvairāk atkarīgas ir Slovēnija un Lietuva – šīm valstīm pastāv liela iespēja pieredzēt gāzes krīzi, konstatēts neformālajā Eiropas enerģētikas ministru apspriedē, kas jūlijā beigās notika Šveicē. Kā šajā sakarā norādījis Lietuvos enerģētikas ministrs Arvids Sekmoks, atzinums par atkarību no Krievijas nav patīkams, taču, no otras puses, tas liek skaidri apzināties nepieciešamību izbūvēt savu iecerēto pazemes gāzes krātuvi Sideros, un konkurss par ģeofiziskajiem izpētes darbiem krātuves projektam tiks izsludināts nekavējoties. Pēc viņa teiktā, ministru apspriedes atzinumiem būtu jāpaātrina gāzes piegādes drošības reglamenta īstenošana – tas nozīmēs, ka visām Eiropas Savienības dalībvalstīm būs jānodrošina gāzes piegāde no alternatīva avota, proti, alternatīva pieslēguma vai krātuves, vismaz 60 dienām.

Eesti Energia noslēgusi lielu līgumu par degslānekļa rūpnīcas celtniecību

Igaunijas enerģētikas uzņēmums *Eesti Energia* parakstījis līgumu ar starptautisko tehnoloģiju izstrādes uzņēmumu *Outotec* par jaunas degslānekļa pārstrādes rūpnīcas pamatkomponentu ražošanu un kopuzņēmuma izveidi, ziņo *EP Online*. Jaundibinātā kopuzņēmuma darbības joma būs jaunās paaudzes degslānekļa eļļas ražošanas tehnoloģijas *Enefit* pārdošana. Kopējā parakstītā līguma summa ir 110 miljoni eiro (77 miljoni latu). „Ar noslēgto līgumu mēs lielam pamatu vienreizējam lēcienam Igaunijas enerģētikas attīstībā,” teica *Eesti Energia* valdes priekšsēdētājs Sandors Līve. „Jaunajai, *Eesti Energia* un *Outotec* sadarbības rezultātā izstrādātajai tehnoloģijai ir daudz priekšrocību, kā, piemēram, izejmateriāla maksimāls lietderības koeficients, zemāks izmešu līmenis un elektrības ražošana no procesā pārpalikušās siltumenerģijas, kas garantē atbilstību Eiropas Savienības vides prasībām,” pastāstīja Jervinens.

Krievija gatava iesaistīties gāzes elektrostacijas būvniecībā Latvijā

Ja Latvijā tiks pieņemts lēmums par gāzes elektrostacijas būvniecību, Krievija būs gatava ieguldīt šajā projektā savas investīcijas, intervijā laikrakstam *Telegraf* atklājis Krievijas vēstnieks Latvijā Aleksandrs Vešņakovs. Krievijas vēstnieks gan atzina, ka „Latvijai pašai jātiek galā”, ar ko šādu projektu īstenot, taču, viņaprāt, tas ir viens no reālākajiem projektiem, un Krievijai ir pieredze, iespējas un vēlēšanās veidot ilglaicīgas attiecības šādā projektā. Vešņakovs arī norādījis, ka patlaban Krievijā eksperti pēta iespējamo iesaistīšanos gāzes elektrostacijas būvniecībā.

Veiks Dobeles pazemes gāzes krātuves ģeoloģisko priekšizpēti

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra plāno slēgt 99 174 latu vērtu līgumu par Dobeles pazemes dabasgāzes krātuves ģeoloģisko un ekonomisko priekšizpēti. Jau ziņots, ka maijā sākta Dobeles pazemes gāzes krātuves ģeoloģiskā izpēte, darbi norisināsies līdz nākamā gada martam. Izpētes nolūks ir integrēt Latvijas dabasgāzes apgādes sistēmas kopējā Eiropas Savienības sistēmā, attīstot Dobeles pazemes gāzes krātuves potenciālu.

Sagatavots pēc aģentūras LETA materiāliem

Pie AS „Latvenergo” atgriežas gandrīz 10% *Enefit* klientu

Dace Plato **EF**

AS „Latvenergo” jau līdz šim ir vienojies ar desmit uzņēmumiem par sadarbības atjaunošanu elektroenerģijas tirdzniecībā. Šie uzņēmumi atstājuši iepriekš izvēlēto tirgotāju *Enefit* (*Eesti Energia*) un atgriezušies pie *Latvenergo*. Minētie desmit uzņēmumi ir gandrīz 10% no *Enefit* kopējā klientu skaita Latvijā.

„Tas, ka uzņēmumi izvēlas *Latvenergo*, apliecina mūsu uzņēmuma konkurētspēju. Latvijā ir aizsācies normāls elektroenerģijas tirgus process un mēs darīsim visu, lai pie *Latvenergo* atgrieztos pēc iespējas vairāk uzņēmumu,” uzsver **Dāvis Skulte, AS „Latvenergo” Elektroenerģijas pārdošanas direktors.**

Klientu pārnākšanu uz *Latvenergo* D.Skulte skaidro ar uzņēmuma pievilcīgo piedāvājumu. Patlaban tirgū elektroenerģijas cenas ir

samazinājušās un arī AS „Latvenergo” arvien lielākam klientu skaitam var piedāvāt zemākas cenas. „Mūsu stratēģija ir vienmēr piedāvāt tirgum atbilstošu cenu. Tā kā atvērts elektroenerģijas tirgus uzņēmumiem ir jauna situācija, vienmēr esam gatavi saviem klientiem skaidrot cenas veidošanās principus, kopā analizēt ciparus, lai būtu skaidrība par gala cenu,” uzsver D.Skulte. Tikai zinot gala cenu, uzņēmums spēj izlemt, vai elektroenerģijas tirgotāja maiņa tam nesīs ieguvumu vai nē.

Saviem klientiem bez pievilcīgās cenas AS „Latvenergo” piedāvā arī citus labumus – seminārus par energoefektivitātes jautājumiem, kas guvuši ļoti lielu atsaucību, reizi ceturksnī regulārus tirgus apskatus par situāciju elektroenerģijas tirgū, veicinot izpratni un informētību, kā arī ērtāku un pieejamāku klientu apkalpošanas servisu. Tieši elektroenerģijas cenas veidošanās principi ir sarežģītākais un neskaidrākais jautājums, kura nepārzināšana var radīt dažādus pārpratumus. D.Skulte atgādina, ka elektroenerģijas izmaksas katram elektroenerģijas lietotājiem veidojas, summējot vairākas komponentes:

- sadales sistēmas pakalpojuma tarifu;
- obligātā iepirkuma komponentes;
- elektroenerģijas cenu.

Kaut gan no vairāk kā 26 000 juridisko elektroenerģijas lietotāju Latvijā tirgū pēc likuma ir iesaistīts salīdzinoši neliels skaits – ap 1500, pēc elektroenerģijas patēriņa to skaits ir visai ievērojams – ap 40% no kopējā patērētā elektroenerģijas daudzuma. Līdz ar to tirgus atvērtības ziņā Latvija ir daudz progresīvāka nekā kaimiņvalstis Igaunija un Lietuva, kuru tirgi vēl faktiski ir slēgti. AS „Latvenergo” gūtā kompetence un pieredze ir liels ieguvums, nākotnē domājot par ieiešanu tirgū arī Igaunijā un Lietuvā, uzsver D.Skulte.

Kāpēc atteicāties no Igaunijas energokompānijas *Eesti Energia* pakalpojumiem un par elektroenerģijas piegādātāju atkal izvēlēties AS „Latvenergo”?

Vadims Rabša, AS „Grindeks” valdes loceklis, finanšu un administratīvais direktors

AS „Latvenergo” piedāvājuma priekšrocība ir gan izdevīgā piegādes tarifa, gan klientam draudzīgāki līguma nosacījumi, tāpēc jau septembrī plānojam sadarbību ar uzņēmumu atjaunot.

Ar *Latvenergo* sadarbojamies arī

iepriekš, taču tad *Eesti Energia* piedāvāja labākus sadarbības nosacījumus un priekšroka tika dota viņiem. Tagad, kad elektroenerģijas piegādes tirgū valda sīvāka konkurence, *Latvenergo* piedāvāja labākus nosacījumus, tāpēc izvēlējamies viņus. Ceru, ka šī sadarbība būs veiksmīga, ka arī turpmāk *Latvenergo* elastīgi reaģēs uz savu klientu vajadzībām un varēsīm atrast kopīgu valodu.

Andris Griezītis, SIA *Maiznīca Ieva*

Izvēles pamatā ir tikai vienīgi cema, jo mūs interesē elektroenerģija par iespējami zemāko cenu. Izvēlējamies

Eesti Energia, jo cerējam, ka viņu tarifa būs zemāki. Taču praksē cerības nepiepildījās. Maizes cepšana pamatā notiek naktīs, un AS „Latvenergo” piedāvātais nakts tarifs ir par procentiem 15 zemāks nekā *Eesti Energia*, tāpēc pārgājām atpakaļ pie *Latvenergo*.

Uldis Deisons, AS „Stora Enso Timber” valdes loceklis

Visu nosaka tirgus situācija. Šogad AS „Latvenergo” piedāvā izdevīgākus noteikumus, tāpēc nolēmām atjaunot sadarbību. Līdz

oktobrim mūsu uzņēmumam elektroenerģijas piegādi nodrošinās *Eesti Energia*, kas pērn piedāvāja daudz izdevīgākus tarifus. Tas arī bija iemesls, kādēļ iepriekš mainījām piegādātāju. Sadarbība ar abām kompānijām ir bijusi diezgan veiksmīga, nebija nekādu problēmas vai sarežģījumu, taču priekšroka ir dota tam uzņēmumam, kurš konkrētajā brīdī var piedāvāt izdevīgākos tarifus

Andris Jansons, SIA *Daiļrade koks un Valmieras mēbeles* valdes priekšsēdētājs

Mēbeļu ražošanas uzņēmumiem *Daiļrade koks un Valmieras mēbeles elektroenerģiju* AS „Latvenergo” saskaņā ar noslēgto līgumu sāks piegādāt 1.septembrī. Pagaidām

piegādi nodrošina Igaunijas kompānija *Eesti Energia*.

AS „Latvenergo” un *Eesti Energia* piedāvā gandrīz vienādus piegādes tarifus, taču mēs izvēlējamies *Latvenergo*, jo tā ir Latvijas kompānija un šobrīd ir svarīgi atbalstīt vietējos.

Uz vienotu tirgu – ar Briseles atbalstu

Reinis Āboltiņš EF

Baltijas valstis jau vairākus gadus ir ceļā uz vienota enerģētikas tirgus ieviešanu. Cik tālu esam, kas kavē virzību uz šo mērķi, kāda ir situācija un priekšnoteikumi vienota Baltijas enerģijas tirgus izveidošanai? energo forums uz sarunu aicināja divus zinošus ekspertus – Gati Junghānu, AS „Latvenergo” elektroenerģijas vairumtirdzniecības virziena Tirdzniecības attīstības daļas vadītāju, un Juri Ozoliņu, Eiropas Savienības enerģētikas komisāra padomnieku.

Baltijas valstis neizskatās gatavas iekļauties Baltijas jūras reģiona (BJR) enerģijas tirgū, jo nav atbilstošas infrastruktūras un visās trīs valstīs atvērta elektroenerģijas tirgus. Kādas ir jūsu domas?

G.Junghāns (GJ): Gan no infrastruktūras, gan tirgus likumdošanas viedokļa Baltijas valstis pašlaik nav gatavas integrēties Baltijas jūras reģiona, proti, Skandināvijas elektroenerģijas tirgū. No infrastruktūras viedokļa Baltijas valstis veido enerģijas tirgus anklāvu Eiropas Savienībā, un vienīgais esošais savienojums ir *Estlink* 350MW kabelis starp Igauniju un Somiju, kura pārvades jauda ir desmit reizes mazāka nekā Baltijas elektroenerģijas patēriņš. Tas nozīmē, ka šis savienojums ne tuvu nav pietiekams, lai Baltijas „enerģētiskās salas” efektu mazinātu.

Baltijas enerģosistēmai ir jaudīgi starpsavienojumi ar Krieviju – aptuveni 3000MW kopējā elektroliniju pārvades jauda. Jaudīgi starpsavienojumi ar Krievijas enerģosistēmu paši par sevi nav slikti, jo no tehniskā skatu punkta darbība lielā enerģosistēmā pastiprina energoapgādes drošumu. Problēma ir apstākļi, ka Krievijā nedarbojas elektroenerģijas tirgus tādā izpratnē, kā mēs to redzam Eiropas Savienībā. Proti, Baltijas valstu tirgus dalībnieki nevar iet Krievijas elektroenerģijas tirgū, izvēlēties elektrostaciju un pirkt no tās elektroenerģiju. Krievijas tirgū pastāv importa/eksporta monopols – viens valsts uzņēmums kontrolē 100% visu starpsavienojumu pārvades jaudas ar Baltiju un līdz ar to arī elektroenerģijas importu/eksportu ar Baltijas tirgu. Rezultātā Krievija attiecībā uz Baltijas tirgu darbojas kā viens dominējošs piegādātājs.

Pēc Ignalinas AES slēgšanas Krievija varētu piegādāt uz Baltiju līdz pat 8 TWh elektroenerģijas gadā, kas līdzinās aptuveni trešdaļai no Baltijas patēriņa. Tāpēc, sākot no 2010. gada, Baltijā īpaši izjutīsim „enerģētiskās salas” efektu un nepieciešamību pēc integrācijas ar Skandināvijas enerģosistēmu, kas ir efektīvākais un praktiskākais ceļš uz izvairīšanos no potenciāla cenu diktāta reģionā. Domāju, ka jau *Estlink-2* 650MW starpsavienojuma izbūve praktiski likvidēs Krievijas kā dominējošā elektroenerģijas piegādātāja statusu Baltijā, jo pa abu *Estlink* kabeļu 1000 MW pārvades jaudu tehniski būs iespējams pārvadīt līdz pat 8 TWh elektroenerģijas gadā, kas līdzinās trešdaļai Baltijas patēriņa.

Bet, ņemot vērā periodiskos pārvades līniju ierobežojumus, Baltijas valstu enerģosistēmu pilnvērtīgai tehniskai integrācijai ES enerģosistēmu tīklā būtu nepieciešams realizēt vismaz trīs jaunus starpsavienojumu projektus: 650 MW *Estlink-2* starp Igauniju un Somiju, 1000 MW *Nord-Balt* kabeli starp Lietuvu un Zviedriju, un 1000 MW *Lit-Pol* elektroliniju starp Lietuvu un Poliju. Tad Baltijas summārā 3000 MW starpsavienojumu jauda ar ES enerģosistēmu līdzināsies Baltijas starpsavienojumu jaudai ar Krievijas enerģosistēmu. *Nordel* un BALTISO speciālistu veiktās analīzes rezultāti arī liecina, ka visu trīs starpsavienojumu izbūve ilgtermiņā ir ekonomiski izdevīga.

Gatis Junghāns

Juris Ozoliņš

J.Ozoliņš (JO): Arī ES nauda šo projektu īstenošanai ir iezīmēta – *Estlink-2* kabelim 200 miljoni eiro un Baltijas – Zviedrijas savienojumam – 178 miljoni eiro. Tā saucamā EK otrā enerģētikas pakete paredz, ka Baltijas enerģētikas izolācijas novēršana ir viens no prioritārajiem jautājumiem.

GJ: Savukārt par Baltijas valstu tirgus likumdošanas gatavību integrācijai vislabāk runā skaitļi: Baltijas valstis apmēram 80% no saražotās elektroenerģijas tiek pārdota pa regulētiem tarifiem; aptuveni 85% no Baltijā patērētās elektroenerģijas patērētāji pērk par regulētiem gala tarifiem; tikai mazliet vairāk kā 100 patērētāji, kas atbilst 1,5% no Baltijas patēriņa, ir mainījuši elektroenerģijas piegādātāju, un no tiem praktiski visi ir Latvijas patērētāji. Tie ir indikatori, ka tirgus likumdošana Baltijas valstīs ietver dažādus konkurenci ierobežojošus nosacījumus.

JO: Izskatās, ka lielākās grūtības sākas nevis ar tirgus likumdošanu, bet ar vēlēšanos ieviest tirgus principus. Ne velti viens no svarīgākajiem mērķiem ceļā uz vienotu un atvērtu Baltijas enerģijas tirgu ir tirgus koncentrācijas mazināšana. Skandināvijā, kuras tirgum vēlami piesvienoties, enerģijas tirgus ir likvids – *Nord Pool* tirdzniecības sistēmā ir 378 dalībnieki. Tirgus darbība nevar sākties ar ministra parakstu vai valdības dekrētu, tirgus sākas tad, kad kādam ir vēlēšanās tirgū darboties.

Infrastrukturā projekti, piemēram, Baltijas elektroenerģijas tirgus starpsavienojumu plāns (BEMIP) tirgus integrācijas veicināšanai tiks īstenoti un tiem piekrit visās trīs valstīs, taču Lietuva un it īpaši Igaunija vēlas saglabāt nosacījumus, kas neveicina konkurenci un brīvu elektroenerģijas tirdzniecību.

JO: Ir pilnīgi loģiski, ka esošie tirgus dalībnieki cenšas noturēt savas pozīcijas. Arī atvērtā tirgū būs nežēlīga cīņa par izdzīvošanu, par savas ietekmes palielināšanu visiem iespējamiem līdzekļiem. Tas ir tas, kas veicina tirgus darbību. Aktuālais jautājums ir – kas jādara uzraugošajām institūcijām, kā mazināt tirgus koncentrāciju un nepieļaut ļaunprātīgu monopolstāvokļa izmantošanu.

GJ: AS „Latvenergo” savā praksē regulāri saskaras ar tirgus likumdošanas ierobežojumiem Lietuvā un Igaunijā, kur pastāv gan importa un eksporta ierobežojumi, gan starpvalstu tirdzniecību ierobežojoši tarifi. Tā kā Baltijas valstis ir ES dalībvalstis, tirgus likumdošanas mainīšana atbilstoši ES likumiem vairs nav vēlēšanās jautājums, bet gan izpildāma prasība. Tādēļ ir apsveicama un lietderīga EK iniciatīva uzticēt vienota Baltijas enerģētikas tirgus plāna (BEMIP) ieviešanas uzraudzību t.s. Augsta līmeņa darba grupai, jo ir sajūta, ka Baltijā nekas nemainīsies bez ārēja politiska spiediena.

Ņemot vērā gaidāmo ražošanas jaudu samazināšanos un esošo ekonomisko

Numura diskusija

situāciju, Baltijas valstis nevar atļauties slikti funkcionējošu elektroenerģijas tirgu. Nākošgad pēc Ignalinas AES apstādīšanās Baltijas tirgū sagaidāma lielāka tirgus koncentrācija. Baltijas valstis no Krievijas varētu importēt aptuveni 30% jeb ap 8 TWh no kopā nepieciešamās elektroenerģijas. Savukārt 30% piegādes tirgu varētu pārstāvēt *Eesti Energia*. Pārējie 40% sadalās tā: ap 10% mazo atbalstāmo ražotāju piegādes, 10% piegādes varētu būt no Somijas pa *Estlink* kabeli, un pārējie 20% – AS „Latvenergo” saražotā elektroenerģija. Līdz ar to sagaidāms, ka vairāk kā puse jeb aptuveni 60% tirgus koncentrēsies divu dominējošu piegādātāju rokās. Tādēļ aktualizējas jautājums par tirgus koncentrāciju un nepieciešamajiem pasākumiem, kā šo koncentrāciju mazināt.

JO: Viens no galvenajiem Baltijas starpsavienojuma jautājumiem ir – vai patērētāji vēlēties mainīt piegādātāju un vai viņiem būs tādas tiesības un iespējas? Tas ir jautājums par to, kāda būs likumdošana, kāds būs regulēšanas režīms. Tirgus modeli izvēlēties paši tirgus dalībnieki.

GJ: Baltijas valstu nacionālos tirgus vispār nav iespējams saukt par tirgiem, jo katrs par sevi tie ir pārāk mazi. Pat Baltijas tirgus ir par mazu, lai tajā veidotos efektīva konkurence. Ir grūti attiecināt jēdzienu „efektīvs tirgus” uz situāciju, kad trīs piegādātāji kontrolē 90% tirgus. Nepieciešami starpsavienojumi ar Eiropas vienoto elektroenerģijas tirgu, kas nodrošinātu papildus konkurentu ienākšanu Baltijā.

BEMIP ieviešanu uzraudzīs Augsta līmeņa darba grupa (ALDG). Kā BEMIP ieviešanas uzraudzības nepieciešamība izskatās no komersanta un kā – no EK puses?

JO: Augsta līmeņa grupa galvenokārt ir vajadzīga, lai pietiekami nepārprotami uzrunātu politisko lēmumu pieņēmējus. Uzņēmumi, kuri risina ar infrastruktūru saistītos jautājumus, pat nav īpaši jāstimulē.

GJ: ALDG izveidošana ir ļoti pozitīva, jo acīmredzot Baltijas valstīm ārējs politisks spiediens pārmaiņu panākšanai ir patiešām nepieciešams. *Latvenergo* interesēs kaimiņvalstu tirgus atvēršana. *Latvenergo* vienmēr ir iestājies par ātrāku un pilnīgāku tirgus liberalizāciju, jo izolēti nacionālie tirgi ir pagātne un *Latvenergo* redz biznesa iespējas konkurētspējas palielināšanā reģionālajā tirgū. Tagad ir jādodomā, kā noturēt un palielināt savu tirgus daļu ar konkurētspēju, nevis tirgu bremzējošiem paņēmieniem. Tajā pašā laikā *Latvenergo* jau vairāk kā gadu ir situācijā, kad Igaunijas konkurējošie uzņēmumi brīvi darbojas Latvijas tirgū un pārņem *Latvenergo* klientus, kad tajā pašā laikā *Latvenergo* nav varējis iegūt klientus kaimiņvalstīs, kur patērētāju tirgus ir slēgts. Šādi protekcionisma elementi nacionālajās likumdošanās rada negodīgu konkurenci. BEMIP plānā ir paredzēti pasākumi, lai Baltijas tirgū nodrošinātu „vienlīdzīgu spēles noteikumus”.

Kas ir būtiskākās atšķirības tirgus nosacījumos Baltijas valstīs?

GJ: Varu minēt atsevišķas būtiskākās atšķirības. Piemēram, starpvalstu tirdzniecības aplikšana ar konkurenci kropļojošiem tarifiem. Latvijā nepastāv nekādu starpvalstu tirdzniecības tarifu. Lietuvā elektroenerģijas eksports uz jebkuru valsti un elektroenerģijas imports no ārpus ES tiek apgrūtināts ar attiecīgi 2 EUR/MWh un 1,4 EUR/MWh tarifu. Igaunijā elektroenerģijas eksports uz Somiju tiek apgrūtināts ar 3 EUR/MWh eksporta tarifu.

Būtiskas ir atšķirības, kā katra Baltijas valsts apietas ar ārējiem konkurentiem jeb elektroenerģijas importu: Latvijā nav nekādu importa barjeru. Igaunijā likums liedz importēto elektroenerģiju pārdot tālāk mazumtirgotājiem. Piemēram, AS „Latvenergo” meitassabiedrība Igaunijā var importēt elektroenerģiju no Latvijas un pārdot tālāk tikai Igaunijas gala patērētājam, bet lielāki daļai Igaunijas patērētāju nav tiesības mainīt piegādātāju, bet tie, kas drīkst, vienmēr var izvēlēties pirkt elektroenerģiju no monopoluzņēmuma *Eesti Energia* pa zemu regulēto cenu. Igaunijā arī aizliegts importēt elektroenerģiju no ārpus Eiropas Savienības.

Savukārt Lietuvā tikai pārvades sistēmas operatoram *Lietuvos Energija* ir monopoltiesības importēt elektroenerģiju un tālāk pārdot gala patērētājam. Tiesa, importētājiem tiek ļauts pārdot importēto elektroenerģiju Lietuvas iekšējā

biržā, bet šajā biržā importētājam nākas konkurēt ar Ignalinas atomelektrostaciju, kas pārdod enerģiju šajā biržā pa ļoti zemu regulētu cenu.

JO: Varētu diskutēt, vai tirdzniecības nosacījumus Lietuvā var vai nevar uzskatīt par konkurenci kropļojošiem. Ja kāds spēj piedāvāt zemāku cenu, to var darīt. Iespējams, Lietuvā šādu tirdzniecības sistēmu uzskata par patērētāju interešu aizsardzību.

GJ: Vēl kā atšķirības jāmin atšķirīga elektroenerģijas regulēto gala tarifu piemērošanā. Latvijā visiem juridiskajiem patērētājiem, kas pārstāv ap 50% no gala patērētāju, nav pieejami elektroenerģijas regulētie gala tarifi. Lietuvā un Igaunijā pilnīgi visiem patērētājiem ir iespēja pirkt elektroenerģiju pa regulētiem tarifiem. Baltijas valstis atšķiras arī atbalstāmo staciju subsīdiju shēmas. Subsīdētās stacijas dod nozīmīgu elektroenerģijas daļu – aptuveni 20%. Lietuvā un Latvijā atbalstāmie ražotāji pārdod saražoto enerģiju vienam ar likumu noteiktam pircējam par garantētu paaugstinātu elektroenerģijas cenu. Savukārt Igaunijā atbalstāmie ražotāji pārdod saražoto elektroenerģiju tirgū un papildus par katru saražoto elektroenerģijas vienību saņem subsidiāras tarifu. Pašlaik tikai Igaunijas subsīdiju shēma nodrošina, ka atbalstāmie ražotāji pārdod enerģiju tirgū.

JO: Taču maz ticams, ka subsīdētie ražotāji aktīvi vēlas piedalīties tirgū. Varbūt, ka interese parādītos, ja kļūtu iespējama spot tirdzniecība biržā, kas pavērtu iespējas nopelnīt. Vēl viena iespēja ir ļaut subsīdētājiem ražotājiem piedalīties tirgū, nezaudējot atbalstu, taču, piemēram, zaļo sertifikātu shēmai Zviedrijā un Dānijā ir ļoti augstas administrēšanas izmaksas.

GJ: Taču šie 20% potenciālo tirgus dalībnieku varētu dot nozīmīgu ieguldījumu Baltijas tirgus likviditātes nodrošināšanā un tirgus koncentrācijas mazināšanā. Zaļo sertifikātu shēmas gan ir labas ar to, ka tās apvieno divas būtiskas lietas – pirmkārt, nodrošinā atbalstāmo elektrostaciju efektīvāka izvietojuma signālus un, otrkārt, nodrošina, ka atbalstāmās elektrostacijas piedalās tirgū.

JO: No otras puses, visas tehnoloģijas savulaik ir izgājušas cauri šādam atbalsta un ekskluzivitātes periodam. Par to, kurā brīdī ir jāsaka – viss, pietiekami ilgi ir saņemts atbalsts, jālemj politiķiem. Ir svarīgi noķert to brīdi, kad atbalsts subsīdētājiem ražotājiem ir jāsamazina līdz minimumam un jāaicina piedalīties tirgū.

Lai tirgus nebūtu formāls un spētu efektīvi funkcionēt, nepieciešama pietiekami augsta tirgus likviditāte – pietiekams skaits dalībnieku, pakalpojumu un produkta.

JO: Kādu tirgus modeli izdomā, tādu uztaisa tirdzniecības platformu!

GJ: Jautājums par likviditāti jeb tirdzniecības apgrozījumu tirgū ir īpaši aktuāls Baltijas elektroenerģijas biržas kontekstā, jo saskaņā ar BEMIP plānu biržu Baltijā ir paredzēts ieviest jau 2010. gadā. Elektroenerģijas biržā likviditāte un tirgus dalībnieku diversifikācija ir kritiski faktori, lai elektroenerģijas cena biržā būtu uzticama un adekvāti atspoguļotu elektroenerģijas tirgus vērtību. Tāpēc, ņemot vērā sagaidāmo augsto tirgus koncentrāciju Baltijā, ir skaidrs, ka biržu Baltijā nedrīkst ieviest, neveicot pasākumus, kas biržā palielinātu likviditāti un tās dalībnieku diversifikāciju. *Nord Pool* biržas cenai Skandināvijā ir liela autoritāte kā uzticamai elektroenerģijas tirgus atsauces cenai. Kaut arī Baltijas valstis pašlaik vēl nedarbojas *Nord Pool* biržā, jau kopš 2007. gada, kad darbu sāka *Estlink* kabelis, *Nord Pool* Somijas cena lielā mērā kalpo kā atsauces cena arī darījumiem Baltijā.

Lai Baltijas biržas cena būtu uzticama un mazinātu biržas cenas manipulēšanas risku, BEMIP plānā ir paredzēti konkrēti pasākumi likviditātes paaugstināšanai, kas ir izpildāmi pirms biržas izveidošanas Baltijā. Cita starpā šie pasākumi ietver regulēto gala tarifu aizliegšanu patērētājiem Igaunijā un Lietuvā, kas pārstāv vismaz 35% no valsts patērētāju, tādā veidā palielinot tirgus dalībnieku skaitu. Tie paredz arī atbalstāmo ražotāju subsīdiju shēmas izmaiņas Lietuvā un Latvijā, lai nodrošinātu, ka arī atbalstāmās elektrostacijas darbojas tirgū, nevis pārdod saražoto elektroenerģiju par garantētiem tarifiem ar likumu norādītam pircējam.

Numura intervija

Drošība, bāzes jaudas un vietējie resursi – prioritātes Latvijas enerģētikā

Aisma Orupe EF

Ekonomikas ministrs Artis Kampars energo forumam skaidro savu redzējumu par Latvijas enerģētikai svarīgiem jautājumiem – Kurzemes ogļu stacijas projektu, TEC-2 otrā bloka būvniecību, Latvijā iespējamo atomstacijas būvniecību, zaļo enerģiju un citiem šīs jomas aspektiem.

Kādas ir jūsu kā ekonomikas ministra prioritātes enerģētikā?

Pirmā lieta neapšaubāmi ir bāzes jaudu ilgtermiņa nodrošināšana – ar skatu uz Latvijas enerģētisko drošību. Tas ir svarīgs jautājums, kura risināšanā esam krietni paviszējušies uz priekšu. Turklāt gribu

uzsvērt – ir svarīgi šajā jomā pieņemtos lēmumus nemainīt, jo enerģētikas jautājumi nav tādi, kas lejami dienu vai nedēļu laikā – tie ir skatāmi ilgtermiņā un stratēģiski pakāpeniski būtu virzāmi uz priekšu.

Otrais – Latvijas enerģētikas sistēmas savietojamība ar Ziemeļvalstīm un Eiropu, kas mums dotu daudz būtisku priekšrocību tieši enerģētikas drošības jautājumos. Šajā ziņā vēlos uzsvērt šā gada pavasarī Viļņā premjeru parakstīto memorandu Zviedrijas – Baltijas starpsavienojuma izveidei. Pašlaik vēl notiek diskusijas par finansējumu sakarā ar Kurzemes loku.

Trešā lieta – iespējami lielāka Latvijā pieejamo energoresursu izmantošana enerģētikā. Ar to es domāju atjaunojamus resursus, kas ir mazā koģenerācija, biogāze, biomasas, šķelda. Arī Liepājas elektrostacijas projektā ir būtiski izpētīt, cik mēs kā valsts esam spējīga piegādāt tai atjaunojamus energoresursus, ne tikai izmantot ogles. Šādas politikas īstenošana, kur uzsvārs ir likts tieši uz Latvijas energoresursiem, iespēju robežās nodrošinot bāzes jaudas, būtu liels ieguvums mūsu tautsaimniecībai.

Jūs savulaik pievienojāties mūsu zinātnieku teiktajam, ka Latvija varētu gandrīz pilnībā iztikt ar vietējiem resursiem – tai skaitā ar koksni un biomasu.

Tā gan īsti neesmu teicis, taču esmu uzsvēris, ka aptuveni pusi no Latvijas energoapgādes mēs varētu nodrošināt ar atjaunojamiem resursiem. Viens no mūsu plusiem ir Daugavas HES kaskāde, kas gan, protams, nenodrošina ar bāzes jaudu. Bet ir kompetenti cilvēki, kas apgalvo – mūsu koksnes resursi būtu izmantojami krietni vairāk. Mēs zinām arī Skandināvijas modeli, kur ir vidēja līmeņa stacijas – no 60 līdz 150 MW, kas pilnībā darbojas, izmantojot koksni. Skandināvi uzsver, ka tas ir efektīvs modelis. Varbūt atšķirība ir tāda, ka Latvijā ne vienmēr var efektīvi izmantot koģenerācijā saražoto siltumu, jo mums ir mazas pilsētas un mēs nespējam to pārdot, līdz ar to investīcijas koģenerācijas stacijās neatmaksājas. Tomēr šis jautājums būtu jāizpēta dziļāk. Es vēlos precīzi zināt, cik Latvijā varam izmantot vietējos resursus. Ja redzēsim, ka spējam maksimāli izmantot, teiksim, 30%, tas ir mērķis, uz ko tiekties.

Kuram no atjaunojamiem resursiem, jūsuprāt, būtu dodama priekšroka?

Nākotne pieder „zaļajai” enerģijai. Kā jebkurām tehnoloģijām, tām jāattīstās palēnām – jāsāk ar mazākas jaudas pilotprojektiem, un ar laiku jauda jāpalielina. Protams, „zaļā” enerģija šobrīd objektīvi ir dārgāka, jo tās ražošanā ir jāiegulda daudz lielāki līdzekļi, nekā, piemēram, dabasgāzes ieguvē un piegādē. Bet, ja mēs to soli pa solim neatbalstīsim un tā netiks

ieviesta kaut vai pilotprojektu veidā, tad arī pēc 20 – 30 gadiem šīs tehnoloģijas pie mums būs bērnu autiņu līmenī – kā tagad. Par virzieniem runājot, ir jāskatās uz tiem resursiem, kas mums ir pieejami. Lai arī ko daži cilvēki apgalvotu, objektīvā realitāte Latvijā ir tāda, ka no saules un vēja iegūtie energoresursi neieņems būtisku vietu. Vējš mums „pieejams” ļoti šaurā piekrastes zonā, turklāt tā „pārstrādes” tehnoloģijas ir ļoti dārgas un līdz ar to investīcijas šajos parkos ir ļoti lielas. Pie tam šīs tehnoloģijas paši neražojam un arī kredītresursi Latvijā ir ierobežoti – tas nozīmē, ka viss būs jāimportē. Tāpēc vēja enerģija diez vai būtu jāizvirza kā prioritāte „zaļās” enerģijas jomā.

Kas mums ir? Mums ir zemnieki, kas tradicionāli darbojas pārtikas ražošanas jomā, un jaunās tehnoloģijas ir devušas iespēju, pārstrādājot ražošanas atlikumus – kūtsmēslus, ražot biogāzi. Šis virziens man šķiet pareizs un, ar laiku nodrošinot efektīvāku ražošanu, varētu būtiski samazināt šīs enerģijas cenu. Patlaban tas viss ir tikai attīstības sākumā.

Runājot par biomasu, ar skaudību varam raudzīties uz skandināviem, kā viņi saudzētos kārkļus prot efektīvi izmantot. Skatoties uz mūsu mežu cirmās atstātajiem celmiem un citiem kokmateriāliem, kas tur vienkārši pūst, ir skaidrs, ka to visu varam un to noteikti vajag izmantot daudz racionālāk. Lai ko mainītu šajā jomā, esam uzsākuši sarunu ar „Latvijas Valsts mežu” vadību un kokrūpniekiem, kā mēs varētu pašlaik bez darba palikušos cilvēkus nodarbināt mežu apsaimniekošanā. Mežos sagādāto malku varētu nogādāt siltuma ražojošām stacijām vai enerģijas koģenerācijas stacijām, kas spēj tos pārstrādāt. Ekonomiskā efekta ziņā tas dotu plašāku „atblāzmu” ne tik daudz enerģētikai, cik cilvēku motivācijai un nodarbinātībai.

Vai šos materiālus tiešām būtu kur izmantot?

Pirmkārt, cilvēki tos varētu izmantot kaut vai pašu vajadzībām. Otrkārt, daļa nonāktu brīvajā tirgū, līdz ar to malkas cena kristos. Treškārt, celmi un lielle sausie koki tiktu pārstrādāti šķeldā un vesti uz jau esošajām koģenerācijas stacijām vai eksportēti uz Zviedriju.

Piebilstot vēl par zaļo enerģiju, ļoti interesants šķiet projekts, kur biogāzei ķīmiskās sintēzes rezultātā tiek radīts jauns produkts – diēļdegviela. Tas ir tikai viens piemērs jauniem projektiem, taču es ticu, ka zinātne piedāvās arvien jaunus risinājumus, kuri, iespējams, būs ieviešami reālajā dzīvē.

Kādas ir jūsu domas par atomelektrostacijas būvniecību Latvijā – vai valdība varētu to atbalstīt?

Ja raugāties plašākā kontekstā, jāatzīst, ka Latvija nav ekonomiski spēcīgākā valsts Eiropā. Tajās valstīs, kur ir augsti attīstīta rūpnieciskā ražošana, kas prasa lielas enerģijas jaudas un resursus, bez atomelektroenerģijas diez vai var iztikt. Lai palielinātu Latvijai pieejamos energoresursus, jau 2006.gadā akceptējām savu daļu jaunajā Visaginas AES celtniecības projektā Lietuvā. Lai kā mēs vēlētos būvēt paši savu AES, jāņem vērā, ka mūsu kopējā jauda ir tikai mazliet vairāk par trešdaļu no tā apjoma, ko ražotu šī stacija. Diemžēl Latvijai ar saviem resursiem vienai pašai pacelt tik lielu projektu nav iespējams, īpaši jau šobrīd.

Otrs arguments pret šādu iecerī – mums trūkst savu speciālistu. Mums ir bijis Salaspils atomreaktors, kur bija kaut kāds speciālistu loks, kas šobrīd lielākoties ir pensijas vecumā, bet jauni cilvēki, kas būtu gatavi mācīties un

Numura intervija

darboties šajā jomā, nav apzināti. Visticamāk, viņu apmācība maksātu pietiekami dārgi. Tomēr tālākā nākotnē raugoties, es nevaru izslēgt iespēju, ka Latvija reiz uzceļ pati savu atomelektrostaciju. Mūsu rīcība būtu tikai tālredzīga, ja Lietuvas atomelektrostacijā pakāpeniski audzinātu savus, Latvijas speciālistus šajā jomā.

Esat paziņojis, ka Kurzemes ogļu stacijas projekta realizācija uz kādu laiku jāatliek. Kas notiek ar šo projektu, kad un kādā veidā tas tiks turpināts? Vai vilcināšanās nerada zaudējumus – elektrostaciju būvniecība kļūst arvien dārgāka un valstij rada zaudējumus, atzinuši eksperti.

Viss virzās uz priekšu, Latvija šobrīd Eiropas Komisijai (EK) ir nosūtījusi visu dokumentāciju izvērtēšanai visos griezumos – gan saistībā ar ekoloģiju, konkurenci utt. Mēs gaidām atbildi no EK. Jo ātrāk viņi atbildēs, jo ātrāk projekts virzīsies uz priekšu. Virziens, kuru es iepriekš jau minēju un pie kā mēs strādājam, ir proporcija, kādā šī stacija spētu izmantot vietējos resursus. Sākotnēji, kad pētījām šīs iespējas, bija radikāli atšķirīgi varianti – vieni zinātnieki apgalvo, ka gandrīz pusei no kurināmā var tikt izmantoti tieši vietējie resursi, bet citi iebilst un norāda, ka Latvijas kurināmais nevar tikt nopietni uztverts, turklāt tas nevarēs nodrošināt piegādes stabilitāti tik lielai stacijai. Tāpēc šis jautājums vēl tiek pētīts. Un, kad tiks sludināts konkurss, no ministrijas puses būs dziļāka izpratne par to, cik mēs esam spējīgi nodrošināt staciju ar vietējiem resursiem. Gribu uzsvērt arī loģistikas svarīgo lomu: cik nepārtraukti un ātri Latvija var piegādāt kurināmo uz Liepāju, kas atrodas pašā valsts rietumu malā, teiksim, no Vidzemes. Attiecībā uz projekta sadārdzināšanos, kavēšanās tiešām nenotiek saistībā ar kādu politisku lēmumu. Gribu vēlreiz uzsvērt – viss notiek, dokumenti ir nosūtīti, un bumba ir EK pusē. Pie tam mums ir vēl papildu motivācija projekta virzības paātrināšanai – bāzes jaudu vajadzība Zviedrijai, kas no Latvijas puses varētu būt arguments, lai iegūtu lielāku ietekmi Zviedrijas – Baltijas starpsavienojuma pārvaldē. Nebūs bremzēšanas vai maksīgas apturēšanas. Šī stacija tiešām ir prioritāte.

Kāds ir jūsu viedoklis par TEC-2 otrā bloka būvniecību. Vai valdība varētu atbalstīt šo projektu?

Arī šis projekts jau labu laiku ir Latvijas valdības atbalstīts. Man kā ministram nav nekāda pamata runāt par šī procesa apturēšanu vai pārvērtēšanu. Tieši otrādi – mēs ar AS „Latvenergo” vadību nesen vienojāmies par atsevišķām detaļām, kas būtu svarīgas šajā etapā. Ejam soli pa solim, lai dabasgāzi izmantotu pēc iespējas efektīvāk. Uzsvars uz to, lai tehnoloģijas ir iespējami augstākā līmenī, ir pilnīgi pareizs. Zinot Rīgas kā lielākās Latvijas pilsētas vajadzību pēc papildu siltuma un iespējām, ko dod šī jaunā stacija, ir skaidrs, ka šis projekts ir jāvirza uz priekšu.

Atgriežoties pie sarunas sākumā minētā elektrosavienojuma Zviedrija – Lietuva. Ko tas Latvijai, jūsuprāt, dos? Vai iegūsim kādas priekšrocības?

Varam paraudzīties uz Ukrainu, kura dažādu iemeslu dēļ ik pa laikam izjūt uz savas ādas diezgan agresīvu Krievijas politiku attiecībā uz enerģijas piegādi. Izmantojot energopiegādes politiku, tiek izdarīts spiediens uz vienu otru Ukrainas lēmumu. Tas, ka mums šādas problēmas līdz šim nav bijušas, ir labi, un noteikti negribētos, lai kaut reizi tā notiktu. Mums, protams, nav ilūziju, ka Skandināvijas valstīm gribētos pārdot mums savu elektroenerģiju, jo viņiem pašiem no bāzes jaudas nekas daudz pāri nepaliek. Tai pašā laikā ceram, ka krīzes situācijā Zviedrijas puse kategoriski nenostāsies pret šādu lūgumu un neatteiksies piegādāt elektroenerģiju, ja Latvijai tā būs nepieciešama. Turklāt, mūsu Daugavas kaskādei kļūstot efektīvākai, iespējams, pavasaros, varēsīm pat pārdot vairāk enerģijas nekā tagad. Tātad redzējot – kabelis dos drošību, iespēju eksportēt un iespēju pirkt elektroenerģiju, ja būs tāda vajadzība. Un, lai arī šāda infrastruktūra maksā dārgi, ilgtermiņā šādi ieguldījumi vienmēr ir attaisnojušies.

No mūsu puses gan tika izteikta liela neapmierinātība, ka, lūk, kabelis neiet uz Latviju, bet uz Lietuvu.

Protams, daudz labāk būtu, ja varētu apsaimniekot visu šo procesu un mēs būtu tie, kas spēj regulēt šo kanālu. Bet, manuprāt, nav tik būtiski, kur ir vada gals, svarīgi ir – kādā virzienā enerģija plūst. Tāpēc ir ļoti būtiski, lai paralēli šim projektam tiktu īstenots arī Liepājas elektrostacijas projekts. Cik man zināms, Zviedrijas energokompānijas ir ļoti ieinteresētas iepirkt enerģiju laikā, kad mums tā paliek pāri, jo Zviedrijas pusē ir liels daudzums vēja parku, kam ir vajadzīgas izlīdzinošās jaudas. Tāpēc viņi vēlētos, lai Latvijai būtu lielāka ietekme visā šajā procesā.

Ko vēl varam sagaidīt no Baltijas jūras valstu stratēģijas enerģētikas jomā?

Latvija kā Baltijas jūras reģiona valsts atbalsta šādas stratēģijas izstrādi un ieviešanu, kā rezultātā reģions kļūtu daudz pievilcīgāks, drošāks un uzlabotos iedzīvotāju labklājība. Latvija jau no pašiem pirmsākumiem aktīvi darbojas gan stratēģijas, gan tās Rīcības plāna projekta izstrādē. Zviedrija kā ES prezidentūras valsts lielu uzmanību pievēršusi tieši atjaunojamai jeb zaļajai enerģijai un klimata pārmaiņu novēršanai.

Stratēģijas Rīcības plāna projektā katrai iniciatīvai un projektam ir noteikts vadošais koordinators, kas organizē un koordinē konkrētajā projektā iesaistīto valstu darbu šī projekta realizācijai. Tā kā Latvijai gan politiskajā, gan ekonomiskajā līmenī viena no prioritātēm ir enerģētikas jautājumi, Latvija ir pieteikusies un noteikta kā vadošais koordinators Rīcības plāna 10. prioritātē „Pieejas enerģētikas tirgiem un to efektivitātes un drošības uzlabošana”. Latvija kā sadarbības partneris aktīvi darbosies arī virknē citos projektos noteikto prioritāšu ietvaros. Vēl jāpiebilst, ka Eiropas Savienība savā ekonomikas atveseļošanas plānā enerģētikas sadaļai ir atvēlējusi kopumā 5 miljardus eiro, esam pieteikušies uz līdzfinansējumu „Kurzemes loka” un Baltijas – Zviedrijas starpsavienojuma izbūvei.

Ceram, ka Latvijai ar šo finanšu resursu palīdzību būs iespēja īstenot savas intereses enerģētikā – integrēties Eiropas energosavienojumos un izveidot tam atbilstošu infrastruktūru Latvijā.

Šī stratēģija paredz arī jauno tehnoloģiju attīstību. Zviedri pat ir uzstādījuši mērķi – līdz 2030.gadam vairs neiepirkt fosilo enerģiju, bet attīstīt tieši atjaunojamo enerģiju.

Skandināvi sākotnēji izmantoja tehnoloģijas, kas sākotnēji sadārdzināja saražotās enerģijas cenu, bet šobrīd šīs tehnoloģijas ir strauji gājušas uz priekšu. Ja skandināvi ir pionieri šajā jomā un Zviedrijas prezidentūra to visu laiku uzsver, arī mums tas dod labumu – mēs no viņiem varam daudz ko mācīties. No tā nebūtu jākastrējas. Piemēram, Japāna pēc otrā pasaules kara arī daudz ko mācījās no Amerikas, bet pagāja 20 gadi un viņi apdzina savu „skolotāju”. Mums arī būtu jāuzstāda šādi mērķi – mācīties no skandināviem, apgūt viņu pieredzi, bet pēc tam apsteigt viņus savās zināšanās un vēlmē pastāvīgi pilnveidoties. Bet, protams, tam visam ir jābūt ļoti saprātīgi darītam, jo arī gala cena enerģijai, sevišķi krīzes laikā, cilvēkiem ir ļoti būtiska. Tāpēc šajā jomā ir jāiet zelta vidus ceļš.

Runājot par pārmaiņām, tās skārušas arī Ekonomikas ministrijas Enerģētikas departamentu.

Enerģētikas departaments pārdzīvos lielas izmaiņas, man kā ministram nav liela apmierinātība ar departamenta darbu kopumā. Protams, atsevišķi cilvēki ir bijuši kompetenti un strādājuši godprātīgi, bet vienlaikus redzam, ka īpaši jau saistībā ar Baltijas jūras valstu stratēģiju, kur Latvija būs viena no atbildīgajām valstīm, mums ir kvalitatīvi jāpastiprina Enerģētikas departaments. Jau tuvākajā laikā meklēsim kvalificētus darbiniekus, kas atbilst tiem uzdevumiem, ko prasa šis sarežģītais laiks un uzstādītie mērķi.

Globālā krīze nemazina pieprasījumu pēc elektroenerģijas iekārtām

Reinis Āboltiņš **EF**

Lai arī globālā ekonomiskā lejupslīde ir ietekmējusi pieprasījumu patēriņa tirgū, pasaules lielākajiem elektroenerģijas iekārtu ražotājiem darba netrūkst. Pieprasījuma saglabāšanos nosaka tehnoloģiju attīstība, arvien augošās prasības ražošanas efektivitātes un vides jomā. **energo forums skaidro, kā globālā krīze ietekmē enerģētikas iekārtu ražotājus un piegādātājus, viņu preces un pakalpojumu cenas.**

Top jaunas tehnoloģijas

Vienam no lielākajiem enerģētikas iekārtu ražotājiem pasaulē, Francijas uzņēmumam *Alstom*, pasūtījumi ir iekrājušies, un tas ļauj veiksmīgi pārciest lejupslīdi. Arī Āzijas tirgus ir kļuvis par nozīmīgu faktoru energoiekārtu ražotāju veiksmīgai darbībai. *Alstom* vadība norāda, ka pēc gada vai diviem iekārtu pārdošanā gan varētu būt vērojams kritums, kas būs atkarīgs no globālās ekonomikas spējas atgūties no ievērojamās lejupslīdes.

Alstom gada sākumā prognozēja, ka 2009.gadā varētu būt vērojams jaunu pasūtījumu kritums par 25 – 30 %. Tomēr uzņēmuma darbības fokusēšana uz hidrospekstaciju un kodolspēkstaciju iekārtu ražošanu, kā arī aktīvas darbības izvērsšana Ķīnā, Indijā un Brazīlijā darbojas kā zināms drošības spilvens pret tirgus kritumu Eiropā un Ziemeļamerikā. Āzijas tirgus daļa pasaules tirgū augusi par 10%, sasniedzot 60%, salīdzinot ar 50% pirms globālās lejupslīdes.

Tieši Ķīnu *Alstom* varētu izvēlēties jaunākā oglekļa savākšanas un noglabāšanas (CCS) pilotprojekta īstenošanai, plānojot, ka jau 2015.gadā uzņēmums būs gatavs tirgū piedāvāt komerciāli dzīvotspējīgu t.s. tīro ogļu tehnoloģiju spēkstacijas modeli. Francijas energoiekārtu ražotājs par darbības prioritāti uzskata tieši CCS tehnoloģiju izpēti un attīstību.

Izvēlas energoefektivitāti

Arī *General Electric*, kura visu darbības virzienu gūtie kopējie ienākumi šā gada otrajā ceturksnī samazinājās uz pusi, norāda, ka vienīgais labus ienākumus gūstošais virziens ir enerģētikas iekārtu – spēkstaciju turbīnu un gāzes cauruļvadu aprīkojuma – ražošana. Uzņēmums šobrīd izpilda apjomīgu gāzes turbīnu pasūtījumu Irākā, kura kopējā vērtībā ir 3 miljardi ASV dolāru. Tāpat *General Electric* cerīgi raugās uz daudzu valdību apņemšanos ražot zaļāku elektrību, izmantojot vēja ģeneratorus.

Uzņēmums *Gas Turbine Efficiency*, kas apkalpo gāzes turbīnas, nodrošinot to efektīvu darbību visa dzīves cikla laikā, jūniju noslēdzis ar nepilna pusmiljona dolāru peļņu pretstatā teju vienu miljonu dolāru zaudējumiem tikai mēnesi iepriekš. Šādi darbības rezultāti uzņēmumam, kas sadarbojas ar tādiem turbīnu ražotājiem kā *Pratt & Whitney*, *General Electric* un *Rolls-Royce*, ļāvuši pusgadu noslēgt ar 14,7 miljonu ASV dolāru peļņu. Uzņēmuma vadība šādu ienākumu pieaugumu skaidro ar iekārtu izmantotāju vēlmi elektroenerģijas ražošanā būt energoefektīvākiem – kopējais pasūtījumu skaits 2009.gadā sasniedz 30 miljonus ASV dolāru un prognozes 2010.gadam norāda uz 45 miljonu ASV dolāru lieliem ieņēmumiem.

Pieprasījums pēc vēja turbīnām pārsniedz piedāvājumu

Tirgus konjunktūra un vispārējā orientācija uz zaļāku enerģiju radījusi ievērojamu vēja ģeneratoru pieprasījumu. *General Electric* norāda, ka vēja ģeneratoru segmentā pieprasījums ir tik liels, ka piedāvājums to nespēj apmierināt. Uzņēmumam šajā iekārtu segmentā 2009.gada pirmajā pusgadā izveidojusies pasūtījumu rinda 12 miljardu ASV dolāru apjomā, kas ir divreiz vairāk nekā tajā pašā periodā pirms gada. Pasūtījumu skaits ir audzis par 40%. Šī ražošanas virziena perspektīvas atspoguļo fakts, ka šā gada pirmajā pusgadā *General Electric* pārdeva vēja ģeneratoru turbīnas 1,8 miljardu ASV dolāru vērtībā.

Anaītiķi uzskata, ka straujo pieprasījuma pieaugumu izraisījis pieprasījuma kāpums Eiropā. Lai arī elektrības ražošanu, izmantojot vēja enerģiju, daudzu valstu valdības atbalsta ar ievērojamām subsīdijām, šis elektroenerģijas ieguves veids izmaksu ziņā ir vistuvākais elektrības ražošanai, izmantojot dabas gāzi. Vēja turbīnu ražotāju foruma *Windpower 2009* dalībnieki prognozējuši tirgus kāpumu 2010.gada vidū,

Lielākie pasaules enerģētikas iekārtu ražotāji atzīst, ka globālās krīzes laikā nozares glābšanas riņķa lomu pilda augošais pieprasījums Ķīnas un Āzijas tirgos. Attēlā – kompānijas *Alstom* būvētā Lingo-Ao atomelektrostacija Ķīnā.

kad ASV tirgū kļūst pieejami ekonomikas stimulēšanas plāna resursi enerģētikas sektora atbalstam.

Ķīnas tirgus glāb

Visi lielākie enerģētikas iekārtas ražojošie uzņēmumi – *Alstom*, *General Electric*, *Siemens*, *ABB* – atzīmē, ka papildus uzkrātajiem pasūtījumiem sava veida glābšanas riņķa lomu pilda pieprasījums Ķīnas un Āzijas tirgos. 40% no visiem jaunajiem pasūtījumiem energoiekārtu tirgū nāk no Ķīnas, un lielle iekārtu ražotāji vērtē, ka šī daļa turpinās strauji augt, tādēļ ieguldījumi darbības attīstībai šajā reģionā atmaksāsies un ļaus labi nopelnīt.

Jāatzīmē, ka tikai pirms trim gadiem Ķīna apsteidza ASV, kļūstot par pasaulē lielāko gaisa piesārņotāju. Lai šo situāciju mainītu, Ķīna iegulda ievērojamus līdzekļus zaļāku tehnoloģiju ieviešanā un tīklu uzlabošanā, kas uzņēmumam *ABB* nozīmē pateicīgu noieta tirgu tīklu iekārtām un energobūvniecības pakalpojumiem. Kamēr nacionālie tirgi Eiropā un arī Ziemeļamerikā stagnē, Ķīnā darbs neapstājas. 585 miljardu ASV dolāru vērts ekonomiskais atbalsts paredz arī 21% palielinājumu tēriņiem elektroenerģijas pārvades uzlabošanai šajā gadā vien.

Ķīna plāno panākt, ka 2020.gadā 35% elektroenerģijas tiek saražoti no tīriem enerģijas avotiem. Šobrīd valsts ar 1,3 miljardiem iedzīvotāju ap 80% elektroenerģijas saražo ogļu elektrostacijās. Tieši centieni ražot tīrāku enerģiju rada arvien augošu pieprasījumu pēc visjaunākajām tirgū pieejamajām tehnoloģijām. Tā, piemēram, *Siemens* plāno Ķīnai piegādāt pasaulē pirmos 800 kilovoltu (kV) transformatorus augstsprieguma pārvades sistēmu attīstīšanai. Standarta spriegums pārvades tīklā šobrīd ir 500kV. Jaunie transformatori palīdzēs Ķīnas elektroenerģijas ražotājiem ar ievērojami mazākiem zudumiem pārvadīt elektroenerģiju no hidroelektrostacijām iekšzemē uz piekrastes pilsētām. Pasūtījuma kopējais apjoms sasniedz 300 miljonus eiro (426 miljonus USD). Ķīnas īpašo lomu globālajā ekonomikā un ietekmi uz iekārtu ražotājiem raksturo fakts, ka *Siemens* pasūtījumu apjoms Ķīnā šā gada pirmajā ceturksnī auga par 43%, bet Vācijas tirgū, ko nevar uzskatīt par mazu, samazinājās par 14%. Arī tīklu iekārtu ražotāja *ABB* pārdošanas apjomi Eiropā pirmajā pusgadā kritušies par aptuveni 10 %, bet Āzijas tirgū kopumā auguši par 4%. Arī *Alstom*, kura saknes ir Eiropā, lēš, ka Ķīnas tirgus uzņēmumam varētu nodrošināt miljardu eiro ienākumu gadā. Līdzīgus rezultātus 2008.gadā uzrāda *General Electric*, kura ienākumi Ķīnas tirgū auga par 15% un sasniedza 4,7 miljardus ASV dolāru.

Enerģētikas iekārtu ražotāju ar Ķīnu saistītās cerības raksturo *Siemens* izpilddirektora Petera Lēšera (Peter Loescher) teiktais, ka pats modernākais aprīkojums tiek pārdots nekur citur kā Ķīnā.

Maksu par elektrību uzņēmumiem šogad nepalielinās

Kristaps Ločmelis,
AS „Latvenergo” Regulācijas lietu
funkcijas projektu vadītājs **EF**

Pateicoties Regulatora apstiprinātajam AS „Latvenergo” priekšlikumam mainīt obligātā iepirkuma komponentu aprēķināšanas metodiku, uzņēmumiem no šā gada oktobra maksa par elektroenerģiju netiks palielināta.

19.augustā Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas (SPRK) padome nolēma mainīt obligātā iepirkuma komponentu (OIK) aprēķināšanas metodiku, nosakot, ka turpmāk šīs komponentes tiks apstiprinātas vienu reizi gadā nevis divas, kā līdz šim.

Izmaksas strauji pieaug

Apkopjot informāciju par obligātā iepirkuma izmaksām 2009.gada pirmajos sešos mēnešos, *Latvenergo* konstatēja ievērojamo izmaksu pieaugumu, kas galvenokārt radās neproporcionāli augsto dabasgāzes tarifu dēļ salīdzinājumā ar krītošajām cenām elektroenerģijas tirgos. Tā kā koģenerācijas elektroenerģijas un dažu atjaunojamo energoresursu ražotās elektroenerģijas iepirkuma cenas ir tieši atkarīgas no dabasgāzes tarifiem, tad pirmajā pusgadā ievērojami pieauga obligātā iepirkuma cenas un tā starpība ar elektroenerģijas tirgus cenām (sk.grafiku). Tā rezultātā no 1.oktobra OIK izmaksas pieaugtu par nepilniem 65%, kas radītu būtisku elektroenerģijas izmaksu pieaugumu Latvijas uzņēmumiem – elektroenerģijas tirgus dalībniekiem. Elektroenerģijas izmaksas no šā gada oktobra tas varētu palielinātu par apmēram 10%.

Amortizēs elektroenerģijas izmaksu pieaugumu

Lai izlīdzinātu OIK pieauguma straujās svārstības un amortizētu elektroenerģijas

izmaksu pieaugumu, AS „Latvenergo” rosināja SPRK veikt grozījumus OIK aprēķināšanas metodikā, paredzot OIK noteikšanu vienreiz gadā no 1.aprīļa. Tas ļautu izlīdzināt OIK ievērojamo pieaugumu, jo 2009.gada otrajā pusē ir sagaidāmas ievērojami zemākas dabasgāzes cenas salīdzinājumā ar gada pirmo pusi. Līdz ar to nākamās izmaiņas elektroenerģijas rēķinos uzņēmumiem gaidāmas no 2010.gada maija.

OIK straujo sadārdzinājumu šogad ietekmēja arī citi faktori – 2009.gada pirmajā pusgadā kopējais elektroenerģijas galapatēriņš ir samazinājies aptuveni par 9%, salīdzinot ar šo pašu laiku pērn. Līdz ar to izmaksas tiek attiecinātas uz mazāku kilovatstundu skaitu un OIK neizbēgami pieaug. OIK izmaksas ietekmē arī sezonālās izmaiņas, proti, Baltijā elektroenerģijas cenu ļoti spēcīgi ietekmē palu periodos gada pirmajā pusē. Līdz ar to elektroenerģijas cenas gada pirmajos sešos mēnešos pārsvarā vienmēr ir zemākas nekā gada otrajā pusē. Šo tendenci papildus veicina arī fakts, ka liela daļa no obligātā iepirkumā iepirktās elektroenerģijas, kas ražota, izmantojot AER, ir ražota mazajos HES, kuru lielākie izstrādes apjomi ir tieši gada pirmajos sešos mēnešos.

Uzņēmumiem jaunā kārtība ir būtisks ieguvums, jo maksājumi par elektroenerģiju mainās tikai vienreiz gadā, nevis divas reizes, kas ļauj pārskatāmāk plānot budžetu. Savukārt no AS „Latvenergo” viedokļa tarifu izmaiņas vieglāk administrēt reizi gadā, nevis divreiz.

Jāuzsver, ka retāka komponentu maiņa radīs arī retāku nepieciešamību *Latvenergo* pārskatīt un mainīt iedzīvotāju gala tarifus.

Baltijas elektrības tirgū jādodomā par konkurētspējas stiprināšanu

Andris Siksnis,
AS „Latvenergo” Ārējās
komunikācijas daļas vadītājs **EF**

Jau vairākus gadus Latvijā darbojas elektroenerģijas brīvs tirgus, kas sniedz jaunas iespējas un uzliek arī nebijušus pienākumus ikvienam tajā iesaistītajam – gan elektrības piegādātājam, gan pircējam, gan nozares atbildīgajām amatpersonām, gan politiķiem.

AS „Latvenergo” mērķis vienmēr ir bijis un būs klientiem piedāvāt pēc iespējas izdevīgāku elektrības cenu, nodrošinot piegādes drošumu, nepārtrauktību un apgādes attīstību. Lai to īstenotu, *Latvenergo* koncerns darbojas gan elektroenerģijas ražošanas un tirdzniecības (AS „Latvenergo”), gan arī enerģijas piegādes jeb transporta (AS „Augstsprieguma tīkls” un AS „Sadales tīkls”) jomā, un katra no tām saskaras ar noteiktām darbības izmaksām.

Tajā pašā laikā AS „Latvenergo” darīs visu iespējamo, lai arī 2010.gadā nebūtu jāpaaugstina elektrības cenas mājāsaimniecībām. Lai runātu par pēdējā laikā publiskajā telpā ik pa laikam piesaukto iespēju cenas samazināt, jāmainās daudziem faktoriem, kas nav Latvijas enerģētikas vai politiķu ietekmes sfērā, jo tos diktē atvērta tirgus ekonomika.

Jāuzsver, ka apmēram pusi no elektrības lietotāja gala izmaksām jeb elektrības rēķina apjoma veido izmaksas, kuras nav ne *Latvenergo*, ne kādas valsts vai citas institūcijas kompetences ietvaros, jo ir tirgus diktētas. Tās ir:

- 1) izmaksas par importa enerģiju (kas nepieciešama, jo Latvijā visu uz vietas saražot nav iespējams);
- 2) izmaksas par tā saukto obligātā iepirkuma komponenti, kas katram obligāti jāmaksā par valstī noteikto atbalstu no atjaunojamiem resursiem ražotai enerģijai;
- 3) izmaksas par dabas gāzes cenu;
- 4) un,protams, arī pievienotās vērtības nodoklis.

Minētie lielumi ar katru gadu pieaug, un, pat, ja elektrības cena (pašas

enerģijas ražošanas izmaksas) samazinās, minētie lielumi ir ļoti iespaidīgi un neļauj veikt ekonomiju gala izmaksās.

Tajā pašā laikā AS „Latvenergo” darīs visu iespējamo, lai arī 2010.gadā nebūtu jāpaaugstina elektrības cenas mājāsaimniecībām. Lai runātu par pēdējā laikā publiskajā telpā ik pa laikam piesaukto iespēju cenas samazināt, jāmainās daudziem faktoriem, kas nav Latvijas enerģētikas vai politiķu ietekmes sfērā, jo tos diktē atvērta tirgus ekonomika.

Šobrīd 2009. gada 1. augustā viena kilovatstunda elektroenerģijas māj-saimniecībām Lietuvā maksā 0,06 LVL/kWh bez PVN, Latvijā – 0,0676 LVL/kWh bez PVN un Igaunijā 0,0551 LVL/kWh bez PVN.

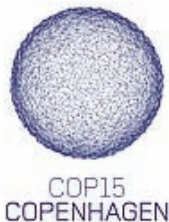
Salīdzinot mājāsaimniecību elektroenerģijas tarifus Baltijas valstīs, jāņem vērā, ka mājāsaimniecības norēķinās pēc elektroenerģijas gala tarifa, kurā ir iekļauts katrā valstī piemērotais pievienotās vērtības nodoklis. Tādēļ mājāsaimniecību elektroenerģijas tarifa salīdzināšana starp valstīm bez PVN ir neobjektīva.

Līdz ar to, salīdzinot elektroenerģijas tarifu iedzīvotājiem T-1, kas ir analogisks Baltijas valstīs, kopējais elektroenerģijas tarifs par vienu kilovatstundu ar PVN mājāsaimniecībām ir: Latvijā – 0,0743 LVL/kWh; Lietuvā – 0,0714 LVL/kWh; Igaunijā – 0,0661 LVL/kWh.

Latvenergo vienmēr ir iestājies par ātrāku un pilnīgāku tirgus liberalizāciju, jo izolēti nacionālie tirgi ir pagātne un *Latvenergo* redz biznesa iespējas konkurētspējas palielināšanā reģionālajā tirgū. Tagad ir jādodomā, kā noturēt un palielināt savu tirgus daļu ar konkurētspēju, nevis tirgu bremsējošiem paņēmieniem, par kādu būtu uzskatāma arī tarifu samazināšana.

Kopenhāģenas konference – jauns izaicinājums arī enerģētikas nozarei

Anita Kvesko, AS „Latvenergo” Vides un darba aizsardzības departamenta vides aizsardzības vecākā speciāliste **EF**

Šā gada decembrī Kopenhāģenā notiks ļoti nozīmīgs starptautisks pasākums – ANO konference par klimata pārmaiņām, kuras laikā pasaules valstis cer vienoties par jauniem, ļoti ambicioziem mērķiem videi kaitīgo izmešu samazināšanā. Konferences rezultātus pagaidām grūti prognozēt, jo valstu nostāja atšķiras. Taču jau tagad skaidrs, ka globālā vienošanās būs izaicinājums visu valstu un nozaru turpmākai attīstībai, it īpaši enerģētikas nozarei.

Izmešu daudzums jāsamazina pat uz pusi

Jāatgādina, ka starptautiskās saistības globālo klimata pārmaiņu novēršanai definētas ANO Vispārējā konvencijā par klimata pārmaiņām (Konvencija).

Atbilstoši Konvencijas 1997.gada 11.decembra Kioto protokolam, kuru Latvija parakstīja 1998. gadā un LR Saeima ratificēja 2002.gadā, katrai valstij vai kopīgā rīcībā ar citu valsti jāpanāk, ka antropogēnie tiešie siltumnīcefekta gāzu (SEG) izmeši laikā no 2008. līdz 2012.gadam būs 8% zem 1990.gada izmešu līmeņa.

Ja planētas vidējās temperatūras pieaugums pārsniegs 20 C, salīdzinot ar pirmsrūpniecības laikmeta līmeni, arvien biežāk būs vērojams pārtikas un ūdens trūkums, postošas dabas parādības un arvien nopietnāks tīks apdraudētas unikālas ekosistēmas. Ja pašreizējās emisiju tendences turpināsies, 20 C sliekšnis var tikt pārsniegts jau 2050. gadā. Lai novērstu vislaunākā scenārija īstenošanos, turpmākajos gados jāaptur SEG emisijas palielināšanās un pat jāsamazina tās apjoms – jaunākie zinātniskie dati liecina, ka līdz 2050. gadam tam jāsarūk līdz pusei no 1990. gada līmeņa.

Apvienoto Nāciju Konvencijas darba grupas izstrādātais sarunu teksts paredz vairākus globālus īsāka un ilgtermiņa saistību variantus. Par kādu no tiem būs jāvienojas Kopenhāģenas samītā. Galvenie ir:

- Stabilizēt oglekļa dioksīda emisijas koncentrāciju, 2050. gadā sasniedzot kopīgi globālo (pasaules) emisiju samazinājumu vismaz par 50% no 1990. gada līmeņa;
- Stabilizēt oglekļa dioksīda emisijas koncentrāciju, 2050. gadā sasniedzot kopīgi globālo emisiju samazinājumu vismaz par 85% no 1990. gada līmeņa;
- Panākt globālo emisiju samazinājumu līdz 2020. gadam attīstītajās valstīs par 25–45% vai arī 75–95% samazinājumu līdz 2050. gadam;
- Panākt globālo emisiju samazinājumu līdz 2020. gadam jaunattīstības valstīs par 15–30% salīdzinot ar atskaites gadu vai panākt līdz 2050. gadam SEG samazinājumu par 25% attiecībā pret 2000. gada līmeni.

Enerģētikas nozarei būtiska loma

2009. gada sanāksmē Atlantā apmēram 30 energokompāniju vadītāji no Eiropas Savienības, ASV, Kanādas, Japānas un Austrālijas pauda uzskatu, ka „elektrība var būt risinājums klimata pārmaiņām”, jo, pārejot uz jaunām tehnoloģijām un piemērojot tām adekvātu pārejas periodu, var veicināt emisiju stabilizāciju no visiem avotiem. Ar tīru tehnoloģiju pielietojumu varētu sasniegt oglekļa emisiju samazinājumu par 60–80% līdz 2050.g. Apzinoties, ka mērķa sasniegšanai nepieciešama globāla pieeja, tika nodibināta organizācija „International Electricity Partnership”, kuras uzdevums būs sadarboties ar politiķiem un ieinteresētajām pusēm visā pasaulē, lai attīstītu un realizētu oglekļa emisiju samazinošu tehnoloģiju komercprojekts. Tātad enerģētikas nozarei paredzēta nozīmīga loma klimata pārmaiņu mazināšanā.

ES gatava uzņemties jaunas saistības

ES uzskata, ka Kopenhāģenas nolīgumā attīstītajām valstīm jāparedz stingrākas, pilnīgi visas nozares aptverošas emisiju samazināšanas saistības. ES ir parādījusi labu piemēru, izvirzot neatkarīgu mērķi līdz 2020. gadam samazināt emisijas par 20% salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Tā ir pati vērienīgākā valsts vai valstu grupas

apņemšanās attiecībā uz laikposmu pēc 2012. gada. ES ir gatava iet vēl tālāk un uzņemties saistības samazināt emisijas par 30% ar nosacījumu, ka tiek noslēgts vērienīgs un visaptverošs starptautisks nolīgums un arī citas attīstītās valstis apņemas panākt līdzvērtīgu samazinājumu, bet ekonomiski spēcīgākās jaunattīstības valstis – dot atbilstīgu ieguldījumu atkarībā no to pienākumiem un iespējām.

ES ir ierosinājusi, ka attīstīto valstu grupai emisijas būtu jāsamazina tādā mērā, kas atbilst 2°C mērķim. Attīstītajām valstīm attiecīgās samazinājuma mērķvērtības jāspēj sasniegt daļēji ar valsts mēroga pasākumiem un daļēji – izmantojot kredītu, ko rada emisiju samazinājumi jaunattīstības valstīs. ES uzskata, ka taisnīgi jānosaka, kādam jābūt katras valsts atsevišķam ieguldījumam, lai sasniegtu attīstītajām valstīm izvirzīto vispārējo mērķi, lai valstu pūliņus varētu pienācīgi salīdzināt.

Klupšanas akmeņi – dažādās pozīcijas

Nemot vērā, ka ir gan daudz dažādu interešu, gan priekšlikumu, pēc speciālistu un analītiķu domām, ir vairāki nozīmīgi faktori, kas rada grūtības par kopīgu vienošanos. Te varētu minēt:

- Neskaidrā ASV pozīcija;
- Divas atšķirīgas un neatkarīgas pieejas sarunām– viena, ka jāslēdz jauna vienošanās Konvencijas ietvaros, kas aizvieto esošo Kioto protokolu, otra – ka jāgroza un jāpapildina esošais Kioto protokols;
- Dažādi viedokļi par vienu no Kioto protokola elastīgo mehānismu – tīrās attīstības mehānisma izmantošanas iespējām vai tā būtiskām reformām;
- Industriāli attīstīto valstu bažas par īstermiņa ekonomiskiem jautājumiem ekonomiskās krīzes apstākļos.

Pagaidām ir grūti prognozēt, kādas ir izredzes vienoties ar ASV par vienotu pozīciju izmešu samazināšanā. Kaut gan ASV ir uzsākusi klimata likumdošanas izstrādi, pagaidām nav signālu, ka ASV būtu gatava līdz decembrim paziņot konkrētus SEG samazināšanas mērķus, kas var ietekmēt sarunu iznākumu. Piemēram, Ķīna ir paziņojusi, ka parakstīs jaunu vienošanos, ja līdz decembrim ASV tiks pieņemta klimata likumdošana. Svarīgs jautājums būs, vai ASV piedāvājums būs salīdzināms ar ieguldījumu, ko klimata pārmaiņu samazināšanā ir gatavas uzņemties ES, Japāna un citas attīstītās valstis. Jāatzīmē, ka G8 samītā, kas notika š.g. jūlijā Itālijā, valstis vienojušās, par to, lai globālās sasilšanas izraisītais temperatūras pieaugums nepārsniegtu 20 C, kā arī apņēmušās līdz 2050. gadam savu SEG emisiju samazināt par 80%, tiesa gan, neprecizējot, kā to panākt. Šī apņemšanās varētu būt solis uz visa pasaules mēroga vienošanos, bet, vai tas dos rezultātu, pagaidām pateikt grūti.

Konferences iznākums neskaidrs

Šodien, nepilnus četrus mēnešus pirms Kopenhāģenas konferences, tās iznākums vēl ir neskaidrs un iespējami dažādi galarezultāti.

Šobrīd starptautiskās sarunās, lai noslēgtu pasaules mēroga vienošanos, iesaistītas ap 160 valstu. Paredzams, ka vienošanās būs grūta un konkrētas vienošanās par konkrētiem emisiju samazinājumiem var arī netikt panāktas. Iespējams, tiks panākta vienošanās par kopējiem globāliem ilgtermiņa mērķiem, bet darbs, lai vienotos par konkrētiem mērķiem, notiks vēl ilgi pēc konferences.

Drošība atomstacijās – pirmajā vietā

Reinis Āboltiņš EF

Somijas Loviisas atomelektrostacija.

Somijas pragmatisms

Lai novērtētu civilās kodolenerģētikas potenciālu, Latvijai, kas nākotnē, visticamāk, arī domās par savas atomstacijas būvniecību, veiksmīgi piemēri nav tālu jāmeklē. Baltijas jūras reģionā daudzās valstīs energosistēmu būtiski balsta atomenerģētika. Arī Baltijas valstu kaimiņos, Somijā, augošo elektroenerģijas patēriņu papildus plaši izmantotajiem hidroresursiem (ap 18%) un importētajiem energoresursiem (26% ogles un 13% gāze) lielā mērā nodrošina atomenerģija. AES ir izvietotas divās pilsētās – Olkiluoto Somijas ziemeļrietumos un Loviisā Somijas dienvidos. Četri kodolreaktori ar kopējo jaudu 2696MWe nodrošina vairāk kā ceturto daļu jeb 24,3 miljardus kilovatstundas no nepieciešamās elektroenerģijas.

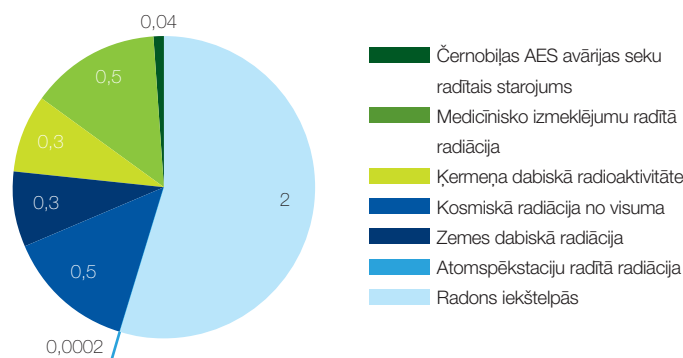
Darbību uzsākuši laikā no 1977. līdz 1982.gadam un 2007.gadā licencēti no jauna, šie reaktori paredzēti darbībai laikā no 2027.gada (Loviisa 1) līdz pat 2042.gadam (Olkiluoto 2). Vēloties mazināt atkarību no importētajiem fosilajiem resursiem un elektroenerģijas, Somija izdarījusi pragmatisku izvēli un būvē vēl vienu jaunu reaktoru (Olkiluoto 3), kā arī plāno būvēt savu sesto reaktoru Loviisā (Loviisa 3). Līdz ar to valsts apliecinājusi, ka atomenerģētika ir droša, ilgtermiņā ekonomiski izdevīga un draudzīga videi. „Černobilas tehnoloģijas un drošības pasākumi ir vēsture – gan tehnoloģiju attīstība, gan ārkārtīgi augstie būvniecības un darbības drošības standarti un kritēriji avārijas situācijās vispār nepieļauj, lai neteiktu – pilnībā izslēdz. Turklāt avārijas gadījumā par to, ka ir kas atgadījies, pat kilometra rādiusā ap staciju liecinātu tikai nedaudz paaugstināti radiācijas mērinstrumentu rādījumi”, pārliecinoši uzsvēr *Fortum* sabiedrisko attiecību vadītājs un *Loviisa 3* projekta attīstības un komunikācijas vadītājs Peters Tominens (Peter Tuominen).

Radioaktīvais starojums minimāls

Viens no biežāk uzdotajiem jautājumiem, ar ko nereti sastopas arī Somijas atomspeciālisti, ir par reaktora aizsardzību pret radiācijas noplūdi, kā arī reaktora izstratās radiācijas drošumu. Mūsdienīga, visiem drošības standartiem un normām atbilstoša atomspēkstacija gadā papildus dabiskajam radiācijas fonam dod tikai 1% starojuma, norāda Somijas atomspeciālisti. Pat salīdzinoši veca AES, kas ir modernizēta un pareizi uzturēta, drošības ziņā neatpaliek no nesen būvētām spēkstacijām. Somijas Loviisas AES drošības inženieru modelēto avārijas situāciju aplēses rāda, ka pat reaktora kodola izkuššanas gadījumā starojums 200 metru attālumā no AES nepārsniegtu 0,5 milizivertus (mSv), kas ir tikai 1/7 daļa no tā starojuma daudzuma, ko gada laikā cilvēks vidēji saņem no dabiskiem avotiem (sk. grafiku).

„Kādreiz, attīstot kodolenerģētiku un būvējot atomreaktorus, tika pieļauta iespēja, ka avārijas gadījumā ārpus reaktora var izplūst radioaktīvās vielas. Mūsdienās modernajos kodolreaktoros šāda iespēja vispār netiek pieļauta. Drošības prasības un drošības aspekti, gan būvējot, gan darbinot atomelektrostaciju, ir primārais, par ko tiek domāts”, uzsvēr Magnuss Halīns (Magnus Halin), Somijas Loviisas atomelektrostacijas operatora uzņēmuma *Fortum* drošības mācību un drošības nodaļas vadītājs, inženieris ar 20 gadu stāžu atomelektrostacijā. Uzklaušīt Loviisas AES speciālistu viedokli, kā arī klātienē iepazīt šī Somijas atomreaktora darbu *energo forumam* bija iespēja, pateicoties Fizikālās enerģētikas institūta organizētajam braucienam.

Vidējais radioaktīvais starojums Somijā no dažādiem avotiem, miliziverti (mSv) gadā

Nākotnē – vēl drošāki un modernāki

Somijā jauncelamajās AES tiks izmantoti tā saucamās 3.+ paaudzes reaktori, kas garantē ārkārtīgi augstu efektivitāti un drošību. Vēl tālākā nākotnē, kad arī Latvijā varētu tapt sava AES, iespējams, būs jau izstrādāti ceturtais paaudzes reaktori, kas vēl tikai top un komerciāli izmantojami varētu kļūt ap 2025.gadu. Iestrādes rāda, ka šos mūsdienīgos reaktorus raksturo ārkārtīgi augsts uzbūves un darbības līmenis. Atšķirībā no 3.paaudzes un vecākiem reaktoriem, tos būs iespējams veidot kompaktākus, ar nelielākām jaudām. Tipiska šodien strādājoša atomreaktora jauda ir 1000–1600 MW, bet 4.paaudzes reaktoru jauda varēs nosegēt arī 400–600 MW diapazonu. Mazu jaudu pieejamība nozīmē daudz lielāku piemērojamību vietējiem apstākļiem, it īpaši neliela elektroenerģijas patēriņa tirgos, kāds ir arī Latvijā.

Kā zināms, AES darbības nodrošināšanai ir nepieciešams urāns, ko iegūst no zemē atrodamās urāna rūdas, kas nav atjaunojams resurss. Paredzams, ka jau pārskatāmā nākotnē kļūs komerciāli pieejamas izlietotās kodoldegvielas otrreizējās bagātināšanas tehnoloģijas, kas nozīmē, ka ievērojami palielināsies pieejamās kodoldegvielas apjoms un samazināsies slogs uz vidi, iegūstot urāna rūdu. Jaunu tehnoloģiju ieviešana nozīmē arī to, ka civilajām vajadzībām nākotnē varēs izmantot arī militārajām vajadzībām gatavoto kodoldegvielu, kas patlaban šim nolūkam netiek izmantota. Savu artavu civilo kodolresursu apjoma palielināšanā dos arī starpvalstu vienošanās par militārā kodolarsenāla samazināšanu.

Kurzemes loka izbūve varētu sākties pēc gada

Dace Plato **EF**

AS „Latvenergo” aktīvi strādā pie Latvijai nozīmīgā Kurzemes loka modernizācijas projekta. Paredzams, ka būvdarbi varētu sākties nākamā gada rudenī.

Projekts paredz pastiprināt esošos 330 kilovoltu tīklus no Rīgas uz Brocēniem, Liepāju un Lietuvu kopumā 330 kilometru garumā. Galvenais ieguvums – tiks paaugstināts Kurzemes elektroapgādes drošums un plašāk izmantotas vēja ģenerācijas jaudas. Rudens pusē varētu tikt saņemta atbilde no Eiropas Komisijas, vai projektam tiks piešķirts pieprasītais ES finansējums aptuveni 44 miljonu eiro apmērā (ap 30,8 miljoni latu), kas būtiski ietekmēs projekta tālāko virzību. **energo forumam** pastāstīja **AS „Augstsprieguma tīkls” valdes loceklis Varis Boks**. Projekta kopējās izmaksas ir ap 200 miljoni latu.

„Kopējā summa ir visai aptuvena, taču jau tagad skaidrs, ka lielākās izmaksas veidos kompensācijas zemes īpašniekiem. Lai gan trase pamatā iet pa iepriekšējo 110 kilovoltu līniju, tās paplašināšana skars ļoti daudzus privātpašumus,” stāsta V.Boks. Turklāt *Latvenergo* līdzšinējā pieredze liecina, ka vienošanās par kompensācijām būs ne tikai dārga, bet arī laikietilpīga.

Vienlaikus ar finansējuma meklējumiem 7.augustā izsludināts konkurss ietekmes uz vidi novērtējuma izstrādei tīklu rekonstrukcijai posmā Grobiņa – Dundaga, kas varētu ilgt aptuveni gadu. Paralēli tiks veikta arī projektēšana, bet būvdarbi varētu sākties nākamā gada rudenī, paredz V.Boks.

Līniju rekonstrukcija tehniski būs visai sarežģīta, jo trašu paplašināšana jāveic, nodrošinot esošo līnijas darbu. „Nav iespējams veco nojaukt un izbūvēt jaunu, jo abos galos ir elektroenerģijas patērētāji,” uzsver V.Boks.

Kaut gan elektroenerģijas patēriņš un pārvadīto jaudu apjoms Latvijā kritīs, nepieciešamība pēc Kurzemes loka modernizācijas nav mazinājusies. Galvenie iemesli, kas „spiež” uz šī projekta īstenošanu, ir gaidāmā vēja elektrostaciju attīstība Kurzemē,

kā arī plānotā ogļu stacijas būvniecība šajā reģionā, sacīja **Alnis Bāliņš, AS „Latvenergo” stratēģiskās attīstības direktors**. Nepaplašinot esošās līnijas, saražotās enerģijas jaudas nebūs, kur pārvadīt. Vēl viens arguments par labu Kurzemes loka modernizācijai ir plānotais Lietuvas – Zviedrijas starpsavienojums, jo ir svarīgi, lai jaudīgākas līnijas Kurzemē vairotu kopējo reģiona energoapgādes drošumu. Jāatgādina, ka 2005.gada janvāra lielajā vētrā tieši Kurzeme vienīgā no Latvijas reģioniem palika bez elektrības, jo tai nav 330 kilovoltu līnijas.

Kurzemes loka projektu plānots realizēt vairākos etapos.

- **Pirmajā etapā** plānots līdz 2015. gada beigām rekonstruēt esošo 110kV gaisvadu savienojumu no Grobiņas līdz Ventspilij (126 km), pastiprinot to ar 330 kV gaisvadu līniju.
- **Otrajā etapā** plānots līdz 2018. gada beigām rekonstruēt esošo 110 kV gaisvadu savienojumu Ventspils – Dundaga – Tume, pastiprinot to ar 330 kV gaisvadu līniju un izbūvēt jaunu 330 kV gaisvadu elektropārvades līniju no Tumes līdz Rīgai (Imanta vai Saliena).
- **Trešajā etapā** plānots izbūvēt vienu no sekojošiem trīs variantiem: Jauns 330 kV kabeļu savienojums Ventspils – Baltijas jūras krasts un līdzsprieguma jūras kabelis līdz Sāremā salai; Jauns 330 kV gaisvadu savienojums Dundaga – Mazirbe un jūras kabelis Mazirbe – Sāremā sala; Jauns 330 kV gaisvadu savienojums Dundaga – Ģipka un līdzsprieguma jūras kabelis Ģipka – Pērnavā.

Lai ražotu vēl zaļāk, Latvenergo būvēs biomasas staciju Tukumā

Mērķtiecīgi īstenojot aizsāktu stratēģiju – elektroenerģijas ražošanas biznesā kļūt vēl zaļākiem – AS „Latvenergo” Tukumā līdz 2013.gadam plāno izbūvēt jaunu biomasas koģenerācijas elektrostaciju, kas no vietējās šķeldas ražos gan siltumu, gan elektrību.

Cer piesaistīt ES finansējumu

Šā gada pavasarī Tukuma pilsētas dome izsludināja konkursu par tiesībām iegūt zemes nomas tiesības modernas koģenerācijas stacijas būvniecībai. Pārspējot otru pretendentu SIA *Ben Energy*, konkursā uzvarēja AS „Latvenergo”, jo koncerns spēja piedāvāt viszemāko siltumenerģijas cenu attiecībā pret to, ko patlaban piedāvā SIA *Tukuma siltums*. „Jaunā stacija noteikti būs ieguvums pilsētai, jo zemāka siltumenerģijas ražošanas cena var pozitīvi ietekmēt siltumenerģijas tarifu,” uzsver **AS „Latvenergo” Izpētes un attīstības daļas vadītājs Oļegs Linkevičs**.

Patlaban AS „Latvenergo” ar Tukuma pilsētas domi risina sarunas par zemes nomas līguma slēgšanu un trīspusēja nodoma protokola parakstīšanu starp koncernu, domi un SIA *Tukuma siltums* par siltumenerģijas iepirkšanu no jaunās stacijas. Tas nepieciešams, lai stacija saņemtu Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas licenci biznesa sākšanai. Atļauju stacijas būvniecībai jau devusi Ekonomikas ministrija. Vienlaikus *Latvenergo* gatavo pieteikumu par Eiropas Savienības finansējuma piesaisti stacijas būvniecībai, kas varētu būt ne vairāk kā 50% no kopējām projekta izmaksām. „Ceram no ES saņemt vismaz 20–30%. Pārējo *Latvenergo* kā stacijas investors plāno finansēt daļēji no pašu līdzekļiem, daļēji – no aizdevumiem,” skaidro O.Linkevičs. Paredzams, ka ar ES finansējuma piesaisti projekts varētu atmaksāties desmit gadu laikā, bez – 15 gados. „Šis bizness nav ātrs, kur peļņa nāk dažu gadu laikā, bet gan ilgtermiņa pasākums, kas prasa lielu darbu un nopietnas investīcijas. Koncerns *Latvenergo* ar savu pieredzi un kompetenci to spēj nodrošināt,” uzsver O.Linkevičs.

Saskaņā ar konkursa noteikumiem *Latvenergo*, Tukuma pilsētai līdz 2013.gada 1.janvārim izbūvēs staciju ar 5MW siltuma jaudu un 1,3 MW elektroenerģijas jaudu. Plānotais siltuma pārdošanas apjoms Tukuma pilsētai ir 30 130 MWh gadā, elektroenerģijas apjoms – 7300 MWh gadā.

Stacija tiks darbināta augu gadu bāzes režīmā ar mazāku noslodzi vasarā. Sludinot konkursu par iekārtu iegādi, plānotā jauda gan tiks noteikta plašākā diapazonā: 5–10MW siltumam un 1–2MW elektrībai, lai vajadzības gadījumā nodrošinātu arī plašākas ražošanas iespējas. Līdz ar to stacijas plānotās izmaksas atkarībā no jaudas ir no 5,5 līdz 8,5 miljoniem latu.

Stacijas darbināšanai plānots izmantot vietējo atjaunojamo energoresursu – beramo šķeldu, sadedzinot to ārdū kurtuvē vai kā alternatīvu izmantojot citu moderno tehnoloģiju – organisko Renkina ciklu. Plānotais šķeldas patēriņš ir ap 71 500 kubikmetru gadā. „Šķeldas izmantošana ir ļoti pozitīvs projekta aspekts, jo dos darbu kokapstrādes rūpniecībai un veicinās šķeldas noietu,” uzsver O.Linkevičs.

Pievilcīga valsts atbalsta shēma

Būtisks aspekts jaunās koģenerācijas stacijas būvniecībā, kas ļauj raudzīties uz to kā rentablu biznesa projektu, ir valsts noteiktā pievilcīgā atbalsta shēma elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamiem energoresursiem. Proti, Tukuma stacijā saražoto elektroenerģiju AS „Latvenergo” kā publiskais tirgotājs iepirks par valsts noteikto iepirkuma cenu, kā to paredz MK noteikumi Nr.198 un Nr. 486.

Turpinājums 13. lpp.

Moderna dispečervadības sistēma ļaus ātrāk novērst bojājumus elektrotīklā

Dace Plato **EF**

AS „Latvenergo” klientiem Rīgā un tās rajonā elektrības piegādes traucējumi turpmāk tiks novērsti ievērojami ātrāk, kas būtiski uzlabos klientu servisu. To nodrošina jūlija vidū AS „Sadales tīkls” Centrālajā reģionā atklātā modernā dispečeru vadības sistēma (DVS), kas visā reģionā būtiski uzlabos dispečeru dienesta darbu.

Plašāka, operatīvāka informācija

30. jūnijā ekspluatācijā tika nodota Somijas firmas *Netcontrol OY* dispečeru vadības sistēma *Netcon 3000*, kuras ieviešana ilga divus gadus.

Šāds projekts Sadales tīklā tika īstenots, jo Centrālā reģiona DVS bija visvairāk novecojusi, apgrūtinot operatīvu dispečeru darbu, stāsta **Arnis Daugulis, AS „Latvenergo” viceprezidents**. Vecā sistēma nesniedza pietiekami informācijas par DVS pieslēgtajiem objektiem, tiešsaistē dispečers vienlaikus varēja saņemt informāciju tikai no diviem objektiem. „Jaunā sistēma sniedz pilnu ainu par visu reģionā notiekošo, kas īpaši nozīmīgi ir vētru, negaisu laikā, kad masveidā notiek elektrības atslēgumi,” saka A.Daugulis.

Precīzai, plašai informācijai dispečera darbā ir ārkārtīgi liela nozīme. Jo informētāks dispečers, jo ātrāk, precīzāk viņš var organizēt bojājumu novēršanu tīklā, līdz ar to samazinās padeves traucējuma laiks elektrības lietotājiem. Uzņēmuma ieguvums no jaunās DVS ir samazināts tīklā nenodotās elektroenerģijas daudzums, bet klients saņem labāku servisu un kvalitatīvāku pakalpojumu, uzsver A.Daugulis.

Signalizē par prioritātēm

Būtisks ieguvums no jaunās DVS ir signālu filtrēšana. Masveida līniju bojājumu gadījumā dispečers parasti tiek appludināts ar informāciju, kas jāspēj ātri sašķirot, izlemjot, kurus bojājumus novērst vispirms, uz kuru informāciju reaģēt uzreiz un kuras izskatīšanu atlikt uz vēlāku laiku. Jaunā sistēma visu informācijas plūsmu organizē automātiski, signalizējot par prioritātēm bojājumu novēršanā, kas mazina arī kļūdu risku.

Turpinājums no 12. lpp.

Pirmajos desmit stacijas darbības gados elektroenerģijas iepirkuma tarifs orientējoši varētu būt 107,67 Ls/MWh, pēc tam – 81,35 Ls/MWh, pieņemot, ka gāzes cena ir 214,99 Ls/tūkst.m³. Nav izslēgts, ka dabas gāzes cenas var samazināties, līdz ar to mazinātos arī elektroenerģijas iepirkuma cena, taču, zinot, ka naftas cenām pasaulē ir tendence augt un gāzes cena tām seko, AS „Latvenergo” strauju gāzes cenu kritumu, kas varētu mazināt projekta rentabilitāti, neprognozē.

Palīdzēs pildīt zaļos mērķus

Lielākais risks jaunajai koģenerācijas stacijai un līdzīgiem projektiem ir mainīgā

Jaunā DVS ļauj ievērojami vieglāk īstenot arī jaunu objektu pievienošanu tīklam. Ja pirms tam objektu pievienošanas laikā dispečers nevarēja strādāt ar sistēmu, un šis darbs aizņēma ilgu laiku, tagad sistēmu var papildināt ar jauniem objektiem, nepārtraucot darbu.

Tāpat ļoti būtisks ieguvums, ko min A.Daugulis, ir sistēmas elastīgums, kas neierobežo dispečera darba vietas atrašanos un ļauj labāk organizēt darbu. Darba vieta var būt gan Daugavpilī, gan Liepājā, gan Rīgā, jo telekomunikāciju tīkls nodrošina datu pārraidi līdz dispečera atrašanās vietai neatkarīgi no tā, kurā vietā viņš pieslēdzies sistēmai. Ar droša, šifrēta datu savienojuma palīdzību DVS informācijai caur datortīklu var piekļūt attālinātie lietotāji, kā arī sistēmas administratori no *Netcontrol OY* biroja Somijā.

Nākotnē – arī citur Latvijā

Visā pilnībā jaunās DVS ieguvumus var izvērtēt, skatot to kontekstā ar pārējām uzņēmuma informācijas sistēmām, it īpaši ar Ģeogrāfiskās informācijas sistēmu. Ar šo abu sistēmu palīdzību par jebkuriem elektroliniju bojājumiem Centrālā reģiona DVS informācija nekavējoties ir pieejama AS „Latvenergo” Kontakta Centra operatoriem, kuri to savukārt novada līdz klientiem, sniedzot informāciju daudz ātrāk un precīzāk.

Jaunākās paaudzes DVS ieviešana Centrālajā reģionā izmaksājusi ap 400 000 latu. Somu firmas *Netcontrol* piedāvājums izvēlēts atklātā starptautiskā konkursā. Līdzīgas sistēmas plaši izmanto arī citās Skandināvijas valstīs. Līdzīgas modernas DVS sistēmas nākotnē AS „Latvenergo” plāno ieviest visā Latvijā, lai visos reģionos tiktu nodrošināts vienots pakalpojumu serviss.

Latvijas likumdošana, jo nebūtu pieļaujams, ka valsts noteikto elektroenerģijas iepirkuma atbalsta shēmu, uz kuras bastīti projekta aprēķini, pēkšņi būtiski mainītu vai to atceltu, uzsver O.Linkevičs. Taču jādomā, ka šādas izmaiņas pieļauts netiks, jo Latvijai kā ES dalībvalstij nopietni jādomā par zaļās enerģijas īpatsvara palielināšanu kopējā enerģijas patēriņa bilancē līdz 2020.gadam atbilstoši ES prasībām. Biomasas staciju attīstība dos kaut nelielu, tomēr stabilu artavu šī grūti izpildāmā mērķa sasniegšanā.

Vienlaikus AS „Latvenergo” apzinās, ka mazo koģenerācijas staciju būvniecība nespēs nosegt Latvijas vajadzību pēc bāzes jaudām jau tuvākā nākotnē. Tāpēc mazo staciju bizness tiek attīstīts, paralēli domājot par lielajiem projektiem – TEC-2 otrā bloka būvniecību, Kurzemes ogļu staciju, atomstaciju.

Saules enerģijai noteiktais valsts atbalsts – nesamērīgi augsts

Rita Našeniece EF

Pirmo reizi zaļās elektroenerģijas apjomos, ko valsts obligātā kārtā uzdevusi iepirkt AS „Latvenergo”, šogad iekļauta arī saules elektrostacijā saražotā enerģija. Kaut gan iepērkamais apjoms ir niecīgs – 2010. gadā 614 MWh gadā – valsts noteiktais atbalsts šīs enerģijas veidam Latvijā, kas nav saules lutināta zeme, ir salīdzinoši augsts un sadārdzinās elektroenerģijas tarifus. Nevar noliegt, ka saules enerģijai Latvijā ir potenciāls, tomēr būtiski ir redzēt tās vietu energoapgādē – vai tā kļūst par „obligāto izvēli” visiem elektroenerģijas lietotājiem, kas par tās izmantošanu būs spiesti dārgi maksāt, vai tomēr saule Latvijā būs tikai kā alternatīvs risinājums ilgtermiņa ekonomijai un zaļajam dzīvesveidam, izmantojot to galvenokārt sezonālai siltumenerģijas ražošanai, līdzīgi kā daudzās Eiropas valstīs.

Gan ieguvumi, gan trūkumi

Kopš izmantošanas pirmajos kosmosa kuģos, kur saules baterijas radīja iespēju apgādāt ar enerģiju kosmosa stacijas, saules enerģijas ražošana pasaulē ir spērusi milzu soļus. Saules enerģija savulaik ieguva neapšaubāmas nākotnes enerģijas reputāciju. Taču līdz ar romantikas auru un saules radiācijas augsto potenciālu tai joprojām ir trūkumi – tās izmaksas ir atkarīgas no saules radiācijas stipruma konkrētā zemes reģionā.

Eiropā saules enerģētikas līderos šodien strauji izvirzās karstā Spānija, kas plāno veidot koncentrētas saules enerģijas ražošanas staciju tīklu un iegulda milzu līdzekļus to attīstībā. Arī Itālija ir paziņojusi par soļiem enerģētiskās neatkarības virzienā un plāniem industrializēt saules enerģijas izmantošanu. Eiropas Ziemeļi savukārt saules enerģiju uzskata drīzāk par lokālu un dabai draudzīgu risinājumu publiskās vietās un mājāsniecībās, kur tīkla elektroenerģijas piegāde ir dārga vai nepraktiska.

Rīgā spīd vairāk kā Ziemeļeiropā

Dr. Sc.ing. Gaļinas Kaškarovas pētījumā „Saules enerģijas izmantošanas iespēja Latvijā” liecina, ka Rīga nebūt nav saules trūcīgākā Ziemeļeiropas pilsēta: saules vidējais radiācijas lielums gadā ir vīrs vidējā Ziemeļeiropā jeb 1109 kWh/m², kamēr Kopenhāgenā – 1013 kWh/m², Stokholmā – 1026 kWh/m², Helsinkos – tikai 980 kWh/m², Berlīnē – 1031 kWh/m². Salīdzinoši, gada globālais starojums uz horizontālas virsmas pasaules saules apspīdētākajos reģionos sasniedz līdz 2200 kWst/m². Ziemeļeiropā saules starojuma maksimālais lielums ir 1100 kWst/m². Ņemot vērā tiešā starojuma lielumu, iekārtu lietderības koeficientu un zudumus, Latvijā iespējams iegūt 400 kWh no 1 m² solārā paneļa gadā, kas principā neizslēdz solārās enerģijas izmantošanu. Būtisks ir jautājums – vai saules enerģija šobrīd Latvijā ir jāizmanto kopējā elektroenerģijas tīklā, jo tad par tās niecīgo piegādes apjomu (614 MWh) visiem elektroenerģijas lietotājiem būtu jāmaksā augsta maksa – ap 180 tūkst. latu gadā, norāda Ilmārs Stuklis, Pasaules Enerģijas padomes Latvijas nacionālās komitejas loceklis. Varbūt lietderīgāk to izmantot citur, kur saules enerģētiskā atdeve ir daudz lielāka?

Desmit reizes dārgāka par tirgus cenu

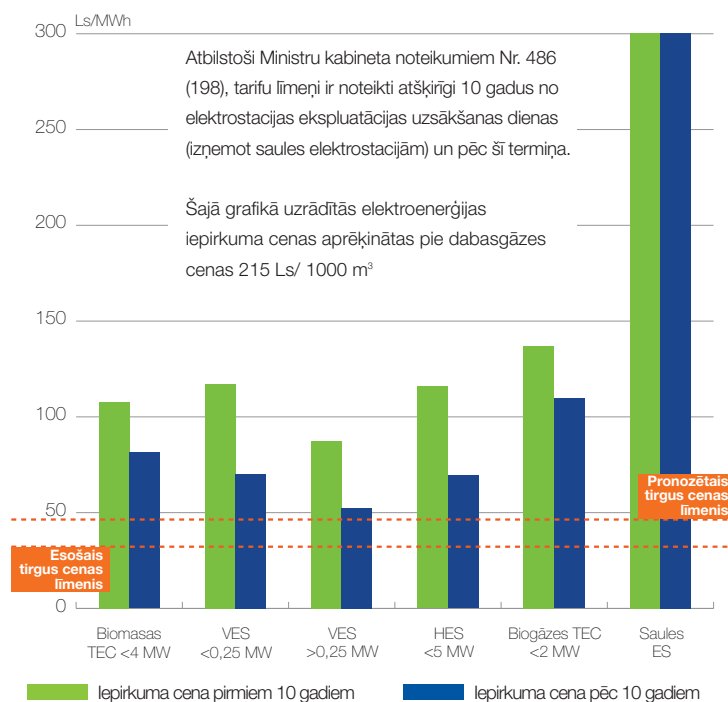
Valdis Lācis, SIA Kalni & Vējš valdes priekšsēdētājs, AER eksperts, kurš ikdienā strādā ar vēja generatoru un saules paneļu uzstādīšanu, MK noteiktos iepirkuma tarifus saules enerģijai uzskata par neizprotami augstiem. AER ražošanas izmaksas joprojām ir viens no visbūtiskākajiem to efektivitātes rādītājiem, un, kā atzīst speciālists, solārās enerģijas izmaksas Latvijā ir ļoti augstas. Šobrīd MK plānotā iepirkuma cena solārajai enerģijai Latvijā ir 4,5 reizes augstāka par to realizācijas tarifu, ko par elektroenerģiju šobrīd maksā vairums gala patērētāju. „Valsts dotācijas solārajai enerģijai Latvijā ir gan pasaulei, gan Ziemeļeiropai netipiski augstas. Piemēram, Vācijā saules enerģijai valsts noteiktā iepirkuma cena ir tikai divas reizes augstāka nekā elektroenerģijas realizācijas cena,” norāda V.Lācis. Elektroenerģija tirgū patlaban tirgū ir nopērkama par 30 – 35 Ls/MWh un tuvākos gados tās sadārdzinājums netiek prognozēts augstāk par 40 – 50 Ls/MWh, norāda I.Stuklis. Savukārt MK noteikumos Nr. 198 saules elektrostacijās ražotās elektroenerģijas iepirkuma cena ir noteikta 300 Ls/MWh, kas ir 6–10 reizes augstāka.

Jāuzsver, ka Vācijas un Austrijas gadījumā saules enerģijas izmantošanai ir būtiska papildu pievienotā vērtība, jo tehnoloģijas un solārie paneļi tiek ražoti Vācijā, kas nozīmē naudas rotāciju un darba vietas valsts ekonomikā. Savukārt Latvijā saules enerģijai nepieciešamās paneļiekārtas ir jāiepērk un ar tām jāstrādā ierobežotos saules radiācijas apstākļos ierobežotā gada periodā, praktiski vasarā, kad saules radiācija dod 50 % no Latvijas gada normas.

Sadārdzinās gala tarifus

Kā norāda I.Stuklis, Latvijā MK noteikumos noteiktie jaunie zaļās elektroenerģijas iepirkuma tarifi, īpaši biogāzei, saulei ievērojami pārsniedz elektroenerģijas tirgus cenu. Ja piepildīsies paredzētie obligāto elektroenerģijas iepirkumu apjomi no atjaunojamo energoresursu elektrostacijām par paaugstinātu iepirkuma tarifu atbilstoši MK 2009.gada 26.maija noteikumiem Nr.486 (198), tie kopumā radīs elektroenerģijas sadārdzinājumu vairāk kā 120 milj. latu apmērā gadā vai vairāk kā 1,2 miljardu latu desmit gadu periodā. Pēc AS „Latvenergo” aplēsēm, būtiski palielinoties no AER, arī saules, ražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma apjomam, elektroenerģija lietotājiem jāērķinās, ka neizbēgami palielināsies arī elektroenerģijas tarifs – par aptuveni 20–25%, jo no citiem AER ražotā elektroenerģija šobrīd ir aptuveni trīs reizes dārgāka nekā importētā.

No AER saražotās elektroenerģijas iepirkuma cena (atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.486 (198))

Avots: AS „Latvenergo”

Enerģētika pasaules medijos

Deripaska izveidos Krievijas lielāko privāto enerģētikas kompāniju

Krievijas oligarha Oļega Deripaskas kontrolētā kompānija *Eurosibenergo* sākusī apvienot miljardiera enerģētikas aktīvus, kā rezultātā *Eurosibenergo* varētu kļūt par Krievijas lielāko privāto enerģētikas kompāniju, augusta sākumā vēstīja laikraksts *Vedomosti*. *Eurosibenergo* jau ieguvusi kontrolpaketes *Irkutskenergo*, *Avtozavodskaja TEC*, *Eurosibenergo-engineering*, kā arī 100% akciju piegādes kompānijās *Volgaenergobit* un *Marem+*. Turklāt *Eurosibenergo* ieguvusi arī dažus ogļu ieguves aktīvus, tostarp *Resursservisholding*. Pēc pusotra diviem mēnešiem kompānijai tiks pievienoti 68,26% Krasnojarskas HES akciju. Pēc tam *Eurosibenergo* ražošanas jaudas sasniegs 19,5 gigavatus elektrības un 17 600 gigakaloriju siltuma stundā. Krievijā lielākie elektrības ražotāji ir valsts uzņēmumi *Energoatom* un *Rusgidro* (attiecīgi 23,2 un 25,3 gigavati).

Eksperti: ASV energosistēmai nepieciešama plaša modernizācija

ASV energosistēma ir novecojusi un tai ir nepieciešama plaša modernizācija, ja to paredzēts izmantot atjaunojamo enerģijas resursu saražotās elektroenerģijas piegādei, ASV Kongresam paziņoja elektroenerģijas pakalpojumu kompānija *Southern California Edison*. ASV prezidenta Barakas Obamas administrācija nākamo trīs gadu laikā plāno dubultot atjaunojamo enerģijas resursu saražotās elektroenerģijas apjomu, tādējādi cenšoties samazināt siltumnīcefekta izraisīto gāzu izmešus, kas veicina globālo sasilšanu. Taču nepieciešams ieviest tā dēvētās „viedās” energosistēmas, lai šo elektroenerģiju piegādātu no attālām vietām, kur tā tiek ražota, patērētājiem un uzņēmumiem pilsētās. ASV Pārštāvju palātas apakškomisijas priekšsēdētājs Braians Bairds norādīja, ka dažas ASV elektroenerģijas infrastruktūras daļas ir gandrīz 100 gadus vecas un Amerikas arvien pieaugošais elektrības pieprasījums, lai piemēram, darbinātu datorus, sistēmai rada pārslodzi.

Medvedevs: Krievijai vajadzētu pārvaldīt ceturto daļu kodolenerģijas tirgus

Nākot klajā ar ambiciozu attīstības plānu, Krievijas prezidents Dmitrijs Medvedevs paziņojis, ka Krievijai vajadzētu pārvaldīt ceturto daļu starptautiskā kodolenerģijas tirgus. „Ar vismodernākajām tehnoloģijām un spēju nodrošināt pilnu [kodolenerģijas ražošanas] ciklu, sākot ar urāna ražošanu līdz atomelektrostaicju uzturēšanai un likvidācijai, Krievija, kā minimums, var cerēt uz ceturtdaļu starptautiskā tirgus,” tikšanās laikā Volgas reģiona pilsētā Sarovā sacīja Medvedevs. Kā ziņo Krievijas ziņu aģentūras, Krievijas prezidents to nodēvējis par „loti spēcīgu pozīciju”. Krievijai vajadzētu izmantot situāciju, ka arvien vairāk un vairāk valstu vēlas, lai daļu no to enerģētikas bilances veidotu kodolenerģija, norādīja prezidents.

Eiropas kompānijas vienojas par saules enerģijas iegūšanas plānu Āfrikā

12 Eiropas kompānijas vienojušas par 400 miljardu eiro (281,12 miljardu latu) vērtu iniciatīvu izveidot milzīgas saules enerģijas ieguves platformas Āfrikā un Tuvajos Austrumos, lai ražotu elektroenerģiju Eiropai. Projekta autori prognozē, ka tas spēs nodrošināt līdz 15% no Eiropai vajadzīgā elektrības daudzuma. Starp kompānijām, kas vienojās līdz oktobra beigām sākt darbu pie projekta izstrādes, ir tehnoloģiju giganti *ABB* un *Siemens*, energokompānijas *E.ON* un *RWE*, finanšu institūcijas *Deutsche Bank* un *Munich Re*. Konsorcijs *Desertec Industrial Initiative* izveidos saules enerģijas ieguves paneļus un ģeneratorus saulainajos Āfrikas ziemeļos un Tuvajos Austrumos, no kurienes iegūtā elektroenerģija tiks transportēta uz Eiropu.

Vācijā atklāj pasaulē otro lielāko saules enerģijas parku

Vācijā oficiāli atklāts lielākais saules enerģijas parks. Liberzes saules enerģijas parks atrodas Vācijas austrumu daļā, tas izvietots bijušās Padomju Savienības militārās apmācības poligona teritorijā netālu no Kotbusas. Parks aizņem 162 hektāru platību, un ar pilnu jaudu tas savu darbību uzsāks līdz šā gada beigām. Paredzēts, ka ar Liberzes parkā iegūto saules enerģiju pietiks 15 000 mājsaimniecību apgādāšanai ar elektroenerģiju. Pasaulē lielākais saules enerģijas parks atrodas Spānijā.

Austrālija noslēdz rekordlielu enerģētikas darījumu ar Ķīnu

Austrālija noslēgusi rekordlielu darījumu par sašķidrinātās dabasgāzes piegādi Ķīnas naftas kompānijai *PetroChina*, paziņojusi Austrālijas Resursu un enerģētikas ministrija. 41,3 miljardu ASV dolāru (20,5 miljardu latu) vērtais darījums paredz, ka *PetroChina* nākamo 20 gadu laikā no pasaulē lielākās naftas kompānijas *ExxonMobil* Gorgonas dabasgāzes lauka Austrālijas rietumos saņems 2,25 miljonus tonnu sašķidrinātās gāzes gadā. Austrālijas premjerministrs Kevins Rads norādīja, ka, pateicoties noslēgtajam darījumam, Austrālijā tiks radīti pat līdz 6000 jaunu darba vietu.

Austrālija plāno saražot 20% enerģijas no AER

Austrālijas parlamentam būs jālemj par valdības ieceri līdz 2020.gadam 20% kopējās enerģijas daudzuma saražot no atjaunojamiem energoresursiem. Austrālijas parlamenta apakšpalāta apstiprinājusi ambiciozo plānu saražot piektdaļu valsts patērētās enerģijas no atjaunojamiem energoresursiem. Tomēr plāna apstiprināšana parlamentā varētu būt sarežģītāka. Neatkarīgie senatori, kuriem nereti pieder izšķirošā balss, varētu neatbalstīt valdības ieceri pieņemt jauno rezolūciju pirms decembrī gaidāmās ANO Kopenhāgenas konferences par globālo klimata izmaiņu ierobežošanu. Jaunais valdības plāns paredz, ka elektrības ražotājiem noteikta daļa enerģijas būs jāiepērk no atjaunojamās enerģijas ražotājiem.

Ķīna siltumnīcefekta gāzu izmešu daudzumu sāks samazināt 2050.gadā

Ķīna tā saukto siltumnīcefekta gāzu izmešu daudzumu sāks samazināt 2050.gadā, atsaucoties uz Pekinas Nacionālās attīstības un reformu komisijas klimata izmaiņu departamenta vadītāju, vēsta laikraksts *Financial Times*. Tā ir pirmā reize, kad Ķīna nosaukusi kādu konkrētu termiņu siltumnīcefekta gāzu emisijas ierobežošanai. „Ķīnas emisija neturpinās augt pēc 2050.gada,” laikrakstam sacījis Su Veis. Ķīna līdz ar ASV ir pasaulē lielākais siltumnīcefekta gāzu izmešu ražotājs, un pirms decembrī gaidāmās Kopenhāgenas konferences Pekinas nostājai šajā jautājumā tiek pievērsta arvien lielāka uzmanība. Kopenhāgenas konferences mērķis ir panākt jaunu globālo vienošanos par siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanu, kurai 2012.gadā jāizstrādā šobrīd spēkā esošais Kioto protokols.

Baltkrievija un Venecuēla vienojas par ciešāku sadarbību enerģētikas jomā

Baltkrievija un Venecuēla parakstījusi vairākas vienošanās par ciešāku sadarbību enerģētikas sektorā. Vienošanās paredz, ka Baltkrievija Venecuēlā veiks meklēšanas darbus trijos naftas laukos. Tāpat Baltkrievija veiks arī dabasgāzes meklēšanas darbus. „Ciešāka sadarbība ar Venecuēlu vairākās jomās ir Baltkrievijas ārpolitikas prioritāte,” norādīja Baltkrievijas prezidenta Aleksandra Lukašenko padomnieks Viktors Šeimans. Baltkrievija jau sen ir izrādījusi interesi veikt meklēšanas darbus Venecuēlas naftas un dabasgāzes laukos un Venecuēlai apmaiņā pret vienošanās noslēgšanu piedāvā praktiskās zināšanas militārajā nozarē.

Naftas cena sasniedz šā gada augstāko līmeni

Naftas cena pasaules tirgū 6.augustā sasniedza šā gada augstāko līmeni, *Brent* jēlnaftas cenai uz brīdi sasniedzot 76 dolārus (37,09 latus) par barelu. Savukārt ASV vieglās jēlnaftas cena ceturtdien sasniedz 72,42 dolārus (35,34 latus) par barelu, kas ir augstākais līmenis pēdējo sešu nedēļu laikā. Turpinoties tirdzniecībai, gan ASV vieglās, gan *Brent* jēlnaftas cenas nedaudz samazinājās. Naftas cenu kāpumu tirgū galvenokārt veicināja ASV dolāra vērtības mazināšanās. ASV Enerģētikas departaments paziņoja, ka ASV naftas krājumi jūlijā pēdējā nedēļā palielinājās par 1,7 miljoniem barelu, tādējādi aptuveni trīs reizes pārsniedzot analītiķu iepriekš izteiktās prognozes.

Sagatavots pēc aģentūras LETA materiāliem

Sociālā atbildība – vēl pārdomātāka, mērķtiecīgāka, ar lielāku atdevi

Dace Plato **EF**

Latvenergo koncerns kā sociāli atbildīgs uzņēmums jau daudzus gadus brīvprātīgi īsteno dažādas aktivitātes sabiedrības labā – izglīto bērnus par elektrodrošību, atbalsta zinātni, vidi, industriālo mantojumu un citas jomas. Lai visi daudzie koncerna labie darbi notiktu vēl pārdomātāk, mērķtiecīgāk, ar lielāku atdevi, jūlija sākumā AS „Latvenergo” valde apstiprināja jaunu dokumentu – koncerna Korporatīvās sociālās atbildības politiku.

Minētais dokuments tapa, lai skaidri nodefinētu, kas ir tās sabiedrībai svarīgās jomas, ko uzņēmums vēlas atbalstīt, jo visiem palīdzēt nav iespējams.

„Šāda politika parāda, ka *Latvenergo* ir mūsdienīgs un atbildīgs

uzņēmums, kam rūp ne tikai tiešais pamatbizness, bet arī augstākas vērtības. Dokuments ir būtisks, lai veicinātu izpratni visās par sociālo atbildību ieinteresētajās pusēs, pirmkārt, jau pašos darbiniekos,” stāsta **Ingrīda Lāce, AS „Latvenergo” Komunikācijas un starptautisko attiecību direktore.**

Jaunā politika sastrukturē visu, ko līdz šim sociālās atbildības jomā koncerns ir darījis un apņemas darīt turpmāk. **Galvenie virzieni ir:**

- skolēnu elektrodrošība;
- vide un darba aizsardzība;
- industriālais mantojums;
- darbinieku sociālā aizsardzība.
- zinātne un izglītība;
- energoefektivitāte;
- kultūra, vēsture un sports;

„Jaunā politika ir kā visaptverošs rāmis, kura ietvaros darboties, lai nezaudētu orientierus. Ir būtiski visas aktivitātes pārdomāt, lai tām būtu pēctecība. Piemēram, rudenī, kad sākas skola, tradicionāli pievēršamies bērnu elektrodrošībai. Sabiedrībā šīs aktivitātes pazīst, jau sagaida, ka tādas būs,” uzsver I.Lāce. Reizēm cilvēki uzskata – ja uzņēmums neziedo pa labi un kreisi, tas nav atbildīgs, taču tas nav pareizi, jo ar mērķtiecīgu rīcību var sasniegt daudz labāku rezultātu. Tāpēc I.Lāce atzīst – priecē tas, ka Latvijā pēdējā laikā par sociālo atbildību runā vairāk, arvien vairāk uzņēmumu izprot tās nozīmi un iesaistās dažādās aktivitātēs.

„Sociālā atbildība ir uzņēmuma reputācijas jautājums, pievienotā vērtība uzņēmuma zīmolam. Ja esi tirgū, sadarbības partneri, klienti, zinot, ko esi paveicis sociālās atbildības jomā, zina, kāda ir tava vērtību skala, attieksme. Tas viss veido pozitīvu saskarsmi ar sabiedrību,” uzsver I.Lāce.

Daudzo interesanto Latvenergo koncerna īstenoto sociālās atbildības projektu vidū jāmin erudīcijas konkurss jauniešiem *Ekspperiments*, datorspēles, filmas par elektrodrošību, kā arī šogad uzsāktā ļoti veiksmīgā elektrodrošības kampaņa bērniem *Zibo*. Šogad, jubilejas gadā, AS „Latvenergo” uzsācis interesantu projektu *Vienoti zaļākai rītdienai*, kura mērķis ir aicināt sabiedrību vairāk domāt par vides aizsardzību, popularizēt zaļo domāšanu.

Zibo par bērnu elektrodrošību rūpējas arī vasarā

Latvenergo koncerns kā sociāli atbildīgs uzņēmums arī vasaras brīvlaikā turpināja izglītot bērnus par elektrodrošības jautājumiem. Pēc SIA *Apneri* uzaicinājuma šovasar jau otro gadu koncerns organizēja izbraukuma lekcijas uz bērnu nometni „Pie Sprīdīša”.

Cēsu rajona Amatas novada Drabešu pagasta *Apneros* katru gadu vairākās maiņās atpūšas vairāk nekā 200 bērnu.

Pie nometnes mazākajiem bērniem Latvenergo koncerns devās ciemos ar jaunāko projektu – elektroziņsnīti *Zibo*. Daudzi bērni ar *Zibo* ir iepazinušies šā gada pavasara skolu Drošības nedēļā, kuras laikā tika prezentēta mājaslapa www.zibo.lv. Lielākie nometnes dalībnieki varēja nostiprināt savas zināšanas par elektrību, kopīgi apskatot galvenos elektrodrošības pamatnoteikumus, izvērtējot elektrobīstamas situācijas, kā arī tika mudināti piedalīties nākamajā Latvenergo koncerna organizētajā ikgadējā erudīcijas konkursā *eXperiments*, kurā ar savām zināšanām sacenšas 8.–9. klašu skolēnu komandas. Organizēto pasākumu informatīvo daļu noslēgumā visi dalībnieki aktīvi piedalījās gan konkursos, gan praktiski darbojās šujot, zīmējot elektroziņsnīti *Zibo* un saliekot puzzles par elektrodrošību.

Bērnu nometnes dalībniekiem *Zibo* pēc viesošanās uzdāvināja disku ar elektrodrošības datorspēli.